

LA GRAMÁTICA CATALANA (1796-1829)
DE JOAN PETIT I AGUILAR: ESTUDI I EDICIÓ

Jordi Ginebra i Serrabou

Tesi presentada per a l'obtenció del Grau de Doctor, dirigida
pel Dr. Joan Solà i Cortassa

Universitat de Barcelona
Divisió VII
Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona
Departament de Filologia
abril de 1991

Acusatiu: À las Sèuas, Sèvas ó Suas fillas; ó, À las fillas Sèuas, Sèvas ó Suas.

Abblatiu: ab las Sèuas, Sèvas, ó Suas fillas; ó, ab las fillas Sèuas, Sèvas, ó Suas.

Pronoms Possessius.

Que és poden usar com els Pronoms Mon, Ton, Son.

y com els Pronoms Mèu, Tèu, Sèu.

P. Quins són els Pronoms, que és poden usar com els Pronoms Mon, Ton, y Son y com els Pronoms Mèu, Tèu, y Sèu?

R. Són els Pronoms Nostre, Vostre, y Llur.

F. Declina-àm aque os Pronoms Possessius Nostre, Vostre, y Llur: y declina-àls com els Pronoms Mon, Ton, y Son: so es, ante-posads à la cosa possehida, y sens Artiggles?

Declinació

Del Pronom Possessiu Nostre, anteposad.

sens Artiggles.

Singular.

Masculi:

Nominatiu: Nostre fill

Genitiu: de Nostre fill.

Datiu: à ó pera Nostre fill.

Femeni:

Nominatiu: Nostra filla.

Genitiu: de Nostra filla.

Datiu: à, ó, pera Nostra filla.

Acusatiu: à Nostre fill.

Vocatiu: Nostra fill! O' Nostre fill!

Abblatiu: ab Nostre fill; &c.

Acusatiu: à Nostra filla.

Vocatiu: Nostra filla,
O' Nostra filla!

Abblatiu: ab Nostra Filla.

Plural

Masculí

Nominatiu: Nostres fillis.

Genitiu: de Nostres fillis.

Datiu: á, ó pera Nostres fillis.

Acusatiu: à Nostres fillis.

Vocatiu: Nostres fillis! O' Nostres fillis.

Abblatiu: ab Nostres fillis; &c.

Cap. 148

Femení

Nominatiu: Nostras fillas.

Genitiu: de Nostras fillas.

Datiu: á, ó, pera

Nostras fillas.

Acusatiu: à Nostras fillas.

Vocatiu: Nostras fillas!

O' Nostras fillas.

Abblatiu: ab Nostras fillas.

Declinació

De l'onom Vostre, anteposad.

Anteposad.

Singular.

Masculí.

Nominatiu: Vostre fill.

Genitiu: de Vostre fill.

Datiu: á ó pera Vostre fill.

Acusatiu: à Vostre fill.

Femení.

Nominatiu: Vostra filla.

Genitiu: de Vostra filla.

Datiu: á, ó pera Vostra filla.

Acusatiu: à Vostra filla.

Abblatiu: ab Vostre fill, &c.

Abblatiu: ab Vostra filla, &c.

Plural

Masculi

Nominatiu: Vostres fills.

Genitiu: de Vostres fills.

Datiu: á, ó pera Vostres fills.

Acusatiu: á Vostres fills.

Abblatiu: ab Vostres fills.

Femeni.

Nominatiu: Vostras fillas.

Genitiu: de Vostras fillas.

Datiu: á, ó pera Vostras fillas.

Acusatiu: á Vostras fillas.

Abblatiu: ab Vostras fillas, &c.

Declinació

Del Pronom Possessiu Llur, ante-posad,
sens Artiggles.

Singular.

Masculi

Nominatiu: Llur fill.

Genitiu: de Llur fill.

Datiu: á ó pera Llur fill.

Acusatiu: á Llur fill.

Abblatiu: ab Llur fill.

Femeni.

Nominatiu: Llur filla

Genitiu: de Llur filla.

Datiu: á, ó pera Llur filla.

Acusatiu: á Llur filla.

Abblatiu: ab Llur filla.

Plural.

Masculi

Nominatiu: Llurs fills.

Genitiu: de Llurs fills.

Datiu: á, ó pera Llurs fills.

Femeni.

Nominatiu: Llurs fillas.

Genitiu: de Llurs fillas.

Datiu: á, ó pera Llurs fillas.

Acusatiu: á Llurs fills.
Abblatiu: ab Llurs fills.

Acusatiu: á Llurs fillas.
Abblatiu: ab Llurs fillas.

p. 189r

184.

Declina-ám, ara, els matèxos Pronoms Possessius Nostre, Vostre, y Llur; pero declina-áls com els Pronoms Mèu, Tèu, y Sèu; so es, ante-posand-los y post-posand-los á la cosa possehida, y sèmpre ab Artiggles?

R.....

Declinació

Del Pronom Possessiu Nostre, ante-posad,
y post-posad ab Artiggles.

Singular.

Masculi.

Femeni.

Nominatiu: el Nostre fill, ó el
fill Nostre.

Nominatiu: La Nostra filla,
ó la filla Nostra.

Genitiu: del Nostre fill, ó del fill
Nostre, &c.

Genitiu: de la Nostra filla, ó de
la filla Nostra. &c.

Plural

Masculi

Femeni.

Nominatiu: Els Nostres fills, ó els
fills Nostres.

Nominatiu: las Nostras fillas,
ó las fillas Nostras.

Genitiu: dels Nostres fills, ó dels fills
Nostres, &c.

Genitiu: de las Nostras
fillas, ó de las fillas

Nostras, &c.

Declinació

Del Pronom Possessiu Vostre, ante-posad,
y post-posad ab Artiggles.

Singular.

Masculi:

Femeni.

Nominatiu: el Vostre fill, ó el
Fill Vostre.

Nominatiu: la Vostra filla, ó
la filla Vostra.

Genitiu: del Vostre fill, ó del
fill Vostre. &c.

Genitiu: de la Vostra filla, ó
de la filla Vostra. &c.

[p. 189v]

Flural

Nominatiu: Els Vostres fills, ó els
fills Vostres.

Nominatiu: las Vostras Fillas, ó
las Fillas Vostras.

Genitiu: dels Vostres fills, ó dels
fills Vostres. &c.

Genitiu: de las Vostras Fillas, ó
de las Fillas Vostras.
&c.

Declinació

Del Pronom Possessiu Llur, ante-posad
y post-posad ab Artiggles.

Singular.

Masculi:

Femeni.

Nominatiu: el Llor fill, ó el
Fill Llor.

Genitiu: del Llor Fill, ó del
fill Llor. &c.

Plural.

Nominatiu: Els Llurs fills, ó
els fills Llurs.

Genitiu: dels Llurs fills, ó dels
fills Llurs; &c.

Nominatiu: la Llor fillz, ó la
filla Llor.

Genitiu: de la Llor filla, ó de la
filla Llor, &c.

Nominatiu: las Llurs fillas, ó las
fillas Llurs.

Genitiu: de las Llurs fillas, ó de
las fillas Llurs. &c.

P. Has dit, que els Pronoms Possessius Mèu, Tèu, Sèu, Nostre,
Vostre, y Llor podian Substantivar-se y Neutrelisar-se; pero que
els Pronoms Mon, Ton, y Son hò podian Substantivar-se, ni
Neutrelisar-se. Declina-ám, doncs, dits Pronoms;
Substantivand-los, y Neutrelisand-los?

R. Assó es facilissim, fènd-ho de aquesta manera:

Pronoms Possessius Substantivads Singulars Masculins.

Nominatiu: El Mèu, el Tèu, el Sèu, el Nostre, el Vostre, el Llor.

Genitiu: del Mèu, del Tèu, del Sèu, del Nostre, del Vostre, del Llor, &c.

Pronoms Possessius Substantivads Singulars Femenins.

Nominatiu: la Mia, la Tua, la Sua, la Nostra, la Vostra, la Llor.

Genitiu: de la Mia, de la Tua, de la Sua, de la Nostra, de la
Vostra, de la Llor, &c.

Pronoms Possessius Neutrelisads

Nominatiu: lo Mèu, lo Tèu, lo Sèu, lo Nostre, lo Vostre, lo Llur.

Genitiu: de lo Meu, de lo Teu, de lo Seu, de lo Nostre, de lo
Vostre de lo Llur.

Pronoms Possessius Substantivads Plurals Masculins.

Nominatiu: els Mèus, els Tèus, els Seus, els Nostres, els
Vostres, els Llurs.

Genitiu: dels Mèus, dels Tèus, dels Seus, dels Nostres, dels
Vostres, dels Llurs.

Pronoms Possessius Substantivads Plurals Femenins.

Nominatiu: Las Mias, las Tuas, las Suas, las Nostras, las
Vostras, las Llurs.

Genitiu: de las Mias, de las Tuas, de las Suas, de las Nostras,
de las Vostras, de las Llurs. %c.

P. Has dit, final-mènt, que tòts els Pronoms Possessius ès podian
resóldrer per Genitiu de Possessor ¿Resol-los-hi, pux?

R. Assó també es facilíssim, pux es lo matèx dir: Mon fill ó Ma filla; Mos fills, ó Mas fillas, que el fill ó filla, els fills ó fillas de Mi. Ton fill, ó Ta filla, Tos fills ó Tas fillas, que el fill o filla, els fills ó fillas de Tu. Son fill ó Sa filla; Sos fills, ó Sas fillas, que el fill ó filla, els fills ó fillas de èll ó èlla, de èlls ó èllas. Nostre fill, ó Nostra filla, Nostres fills ó Nostras fillas, que el fill ó filla, els fills ó fillas de Nosaltres. Vostre fill, ó Vostra filla, Vostres fills, ó Vostras fillas, que el fill ó filla, els fills ó fillas de Vosaltres. Llur fill, ó Llur filla; Llurs fills, ó Llurs fillas, que el fill ó filla, els fills ó fillas de Èll ó Èlla, de Èlls ó Èllas. 'n. 'c.

P. Hi ha en nostre idioma algun altre Pronom Possessiu, à més dels referids, que és pose en llog del Nom de la cosa possehida, que convinga ab èlla en Gènere, Numero y Cas, y és puga resóldrer per Genitiu de Possessor?

R. Sí Sr., tenim el Pronom Possessiu Dual en Singular, y Duals en Plural, del Gènere Comu de dos, equivalent al Pronom castella de terminació Masculina y Femenina, so es: Cuyo y Cuya en Singular, y Cuyos Cuyas, en Plural. Pero aquestos dós Pronoms (p. 1907) à més de sèn Possessius, són també Relatius, que és referé en à algun Antecedent Possessor. Dilen, per exèmple els Castellans: Se debe formar bien el espíritu de los niños, á cuya formación á la formación del qual) deben dirigirse los cuidados paternos.

Nosaltres diem: Se deu formar be lo Esperit dels noys, à qual formació, ó à la formació del qual, déuen dirigir-se els cuidados paternos. Es à dir: tòts els cuidados del pare déuen dirigir-se à

la recta formació del esperit de sos noys. Ítem, quand els castellans diuen: El Padre es bueno, cuyos hijos los son; ó los hijos del qual lo son; corresponem nosaltres: El Pare es bo, quals fills, ho són; ó els fills del qual, ho són. Ve-li aquí, pux, que el Pronom catalá y castellá Qual, y el castellá Cúyo són Possessius, pero al matèx tèmps són també Relatius, que és referéxen á son Antecedènt Possessòr.

P. Quina, doncs, diferència hi ha entre els Pronoms pura-mènt Possessius, y els Relatius?

R. Els pura-mènt Possessius nõ demanan anterior expressió de ningun Possessòr; v.g; Quand diem: El llibre meu, ó de mi; la carta tua ó de tu; nõ hi ha expressió anterior de mi, ni de tu, sinò posterior; pero els Relatius, demanan expressió de son Antecedènt, ab el qual concordan á lo menos en Género y Número com ho veurem.

P. Finalment, quina diferència hi ha entre els Adjectius Correlatius, y els Pronoms Relatius?

R. Los Adjectius Correlatius van á parells, y nõ començan ab ningun Antecedènt, ni entre si, sinò ab un Substantiu al qual cadé un se aplica: v.g: Quals son geni, tals són sos costums; ó quals són sos costums, tal es son geni; pero els Pronoms Relatius concordan á lo menos en Género y Número ab son Antecedènt, com ho veurem luego.

P. Quins són els Pronoms Relatius?

R. Aquells, que és referéxen al Nom de persona ó cosa antecedent, ja dita, referida ó relatada, ó á lo menos sòbre-entesa ó callada per la figura Elipsis ó Elipse, y concordan ab ella, á lo menos, en Género y Número, y nò convènen ab la persòna ó cosa següent;

v.g: Aquell pare es bo, del qual els fills, ó els fills del qual són bons; á hond el Pronom Qual se refereix al Nom Substantiu

Antecedent, ja referid, dit, y relatat Pare, y nò als fills; pero si diguéssem: El pare es bo, quals fills ho són, seria en est cas Possessivo-Relatiu, que convé en Género, Número, y Cas ab la cosa possehida per el pare, que son els fills.

F. Quants són els Pronoms Relatius catalans?

R. Quatre: Qual, Que, Qui, y Quin.

F. Quants oficis y significacions pod tèn al idioma català la veu ó digció Qual?

R. Primèrament pod sèn Correlatiu, tal com se veu en l'exemple següent:

Correlatiu, = La vida es la mort, y la mort es la vida, ni entre si, sino a cada una d'elles, á qu cadecuna se aplica: v.g: tal es la

vida, qual es la mort. Segòna ment pod sèn Possessiva, ó un dels

Pronoms Possessius que concordan ab la cosa possehida, y és poder resoldrer per Genitiu de possessòr: v.g: Las fillas són bones

qual ha dit ho. Terçerament pod sèn Relativa, ó un dels Pronoms

Relatius, que és referéxen á la persòna ó cosa Antecedent, y ab ella concordan, á lo menos en Género, y Número: v.g: Aquí ha vingud

Antònia, de la qual tu descendexes; hond Antònia está en

Nominatiu, y de la qual, en Abblatiu.

P. De quin Gènere es el Relatiu Qual?

R. Com sia Adjectiu de una sola veu en singular; so es, Qual, y [p. 191v] Quals en Plural, es del Gènere comú de dós en un y altre Numero

P. Com se pod declinar el Relatiu Qual?

R. És pod declinar com á Nom Adjectiu ante-posad al Substantiu exprès, Masculí ó femení, ab sos corresponents Artiggles, ó sens ells; y com á Relatiu, sens Substantiu, per sèr aquest ja dit y referid.

P. Declina-àm, doncs, el Relatiu Qual, referid á son Antecedent Masculí, Femení, ó Neutrelisad.

R.....

Declinació

Del Relatiu Qual, referid á son Antecedent.

Singular

Masculí	Femení.	Neutrelisad
Nominatiu: El Qual	La Qual	Lo Qual.
Genitiu: del Qual.	De la Qual.	De lo Qual.
Datiu: al Qual ó pera el Qual.	Á, ó pera la Qual.	À, ó pera lo Qual.

Plural.

Masculí	Femení.
Nominatiu: Els Quals.	Nominatiu: Las Quals.
Genitiu: dels Quals.	Genitiu: de las Quals.

Datiu: als Quals ó pera els Quals.

Acusatiu: als Quals.

Abblatiu: ab els Quals, &c.

Datiu: á ó pera las Quals.

Acusatiu: á las Quals.

Abblatiu: ab las Quals, &c.

P. Declina-àm també el Pronom Qual, com á Adjectiu ante-posad á Substantiu Masculí ó Femení, Singular ó Plural, ab sos corresponènts Artiggles, ó sens ells.

R.....

Declinació

Del Pronom Qual com Adjectiu
ante-posad á Substantiu, ab Artiggles.

p. 192r

197.

Singular

Masculí

Nominatiu: El Qual home.

Genitiu: del Qual home.

Datiu: pera el Qual home. %c.

Femení

Nominatiu: La Qual dona.

Genitiu: de la Qual dona.

Datiu: per la Qual dona %c.

Plural.

Nominatiu: Los Quals homens

Genitiu: dels Quals homens, %c.

Nominatiu: Las Qual dones .

Genitiu: de las Quals donas, %c.

Declinació

Del Pronom Qual, com á Adjectiu
ante-posad á Substantiu, sens Aritggles.

Singular.

Masculí

Nominatiu: Qual home.

Genitiu: de Qual home.

Datiu: pera Qua. home. &c.

Femení

Nominatiu: Qual dona.

Genitiu: de Qua. dona.

Datiu: pera Qua. dona. &c.

Relatiu Que.

F. Quants papérs pod fèr en lo idioma Catalá la Dignió Que?

F. Tres, ó més, pu pod sèr, primèra-mènt Correlativa, ó un dels
molts Correlatius que concertan, no ab lo Antecedènt com e
Relatius, ni entre si, sinó ab el següent Substantiu, á qui s'aplica
un se aplica; v.g: que la civada, com la civada,
qual la civada. Segòna-mènt pod sèr la Dignió Que Relativa, quand
se refere á son Antecedent, ja dit ó explicad, e prèrs ó
sobrentès; v.g: l'home que; la dona que; el que, la que, lo
que, &c. F. a. té l'ús de la Que Simple quand servei pera
unir unas paraulas á otras; v.g: Veurem que farà; hond l'ús
dos verbs Veurem, y farà. 49, es part de una Conjunció Composta,
y de una Comparació, com ho hem dit fol. 81

P. Com conixerem, quand es Adjectiu Correlatiu la Digció Que?

[p. 192v]

R. Quand tindrà correlació ab altre Adjectiu Correlatiu unid á un Substantiu, y ella á un altre; v.g: Tal es l'hordi, Que la civada, hont el Correlatiu Tal se apodera del hordi, y el Correlatiu Que de la civada; é hi ha correspondencia ó correlació entre los Adjectius Tal y Que. També hi ha Correlació entre Altre ó Altra y Que; v.g: Altra resposta, Que esta; Altra Carta, que aquella; &c.

P. Com conixerem, quand la Digció Que es Relativa ó Conjunció?

R. Ho conixerem fàcilment, usand en llog de la Digció Que, de la Digció Qual; pué, si cau bé el sentid es Relativa la Digció Que, y si nó es Conjunció; v.g: El llibre, que portas, es bo. Si en aquesta Oracioneta, en llog de Que posar Qual, dihem: El llibre, el Qual porta es bo; v. com est sia cabalment el sentid de la primera Oració: hem de dir, que la paraula Que en élla es Relativa, que té Relació al llibre. Però en esta segona Oració: Creg, que ting de morir, no té Relació Que, porque no cau bé el sentid, si diguéssim: Creg, qual ting de morir; es, doncs, Conjunció, que uneix el verb Creg, ab las paraulas ting de morir.

P. Com pod declinar-se el Relatiu Que?

R. Com sia Adjectiu de la terminació, tan en Singular, que Plural, es de. Género Com de dós en un, altre Numero gramatical; y pod declinar-se ante-posad á son Antecedent eprés ó sòbre-entés. Si e. Substantiu Antecedent es Propi, nó usam Artiggles; y, si es Comu ó Comunisad, sí; v.g: Adam, que; Heva

que; El llibre, que; la carta, que; el Père, que; l'Antònia, que,
 &c. Finalment, si és calla lo Antecedent; so es, si se
 substantiva y si se neutrelisa la Digsio Adjectiva Que; direm: El
que; la que; lo que, &c; so es: l'home que, la dona que, y alló
que, &c.

R.....

Declinacio

Del Relatiu Que Substantivad,
 y Neutrelisad.

p. 193r

188.

Singular.

Masculi	Femeni	Neutrelisad.
Nominatiu: El Que.	La Que.	lo Que.
Genitiu: del Que.	de la Que.	de lo Que.
Datiu: al ó pera el Que.	á la, ó pera la Que.	á lo, ó pera lo Que.
Acusatiu: al Que.	á la Que.	á lo Que.
Abblatiu: ab el Que, &c.	ab la Que.	ab lo Que, per lo Que, &c.

Flural

Masculi	Femeni
Nominatiu: Els Que.	Nominatiu: Las Que.
Genitiu: dels Que.	Genitiu: de las Que.

Datiu: als, ó pera els Que.

Datiu: á las, ó pera las Que.

Acusatiu: als Que.

Acusatiu: á las Que.

Abblatiu: ab els Que, en els Que, &c. Abblatiu: ab las Que,

en las Que, &c.

Relatiu Qui.

P. Quin ús fèm del Relatiu catalá Qui?

R. Lo usam en llog del Relatiu Que, en las solas ocasions, que és refere á Persona Humana; y èl fèm del Género Masculí y Femení tan en Singular que Plural, y diem Qui, en un y altre Numero;

v.g: Ha vingud assi Joan, Qui diu que son fill está mal; Ha comparegud l'Antónia, qui parla mòlt; Han vingud Fèrre, y Fau, qui diuen: que el Rèy, è. ha comparegud l'Antónia y la Francisca qui parlan poc.

Relatiu Quin.

P. Quand usam el Relatiu catalá Quin, en las solas ocasions?

R. En algunas terras mòlt distants de la Capital, lo usa en llog

del Relatiu Qui; pero en estas única mèt lo usa com á Interj. (p. 193v)rogant y Admiratiu, v.g: Quin home? Quina dona? Quins animals? Quinas bèstias? Quin illone? Quins aytos? Quins llibres?

Quinas artes? Hy, quin color? Quina pena? Quins tormènts?

Quinas peras? Quinas angustias són aquestas?

P. Nò usam també en Admiracions é Interrogacions els Relatius

Qual, Que, y Qui?

R. Si Sr; pux diem: «Qual de vosaltres es millor? Quals són els Dòns del Esperit-Sant? Qual de las Virtuds Theologals es la major? Quals són las Virtuds Cardinals? Que hora es? Que has fet? Qui ha creat el Cel y la terra? Qui es aquell? Qui es Aquella? Qui són aquells? Qui són Aquellas? &c. «Qual dolor es el meu? Quals tormentes patesc? Ay que dolòr! Que pena! Que desgràcia! Que desgracias han de succehir! Qui serà capàs de suportar-ho!

Pera los Adjectius Qual, Que, Qui y Quin ab tòtas sas veus ante-posads als Substantius ab to interrogant ó admiratiu, nò són Fronoms, ni Relatius, ni Indefinids; perque nò és posan en aquestos casos, en llog de ningun Nom de cosa tinida, ni indefinida; sinò que són veradèrs Noms Adjectius ante-posads á Substantius ab to Interrogant ó Admiratiu, á la moda dels Correlatius.

Pront i definids.

P. Que entèns per Fronoms I definids é Indeterminads?

R. Enteng aquells Fronoms, que és pósan en llog del Nom de persòna ó cosa indefinida é indeterminada.

P. Quants són els Fronoms Indefinids é Indeterminads?

R. Se-èn còntar molts, qual, : Un, una; Uns, unas; Ningun, ninguna, Ninguns, ningunas; Cada un, cada una; Quiscun, quiscuna; Cade qual, y cada qual; Entre els dós, entre las dós;

Tòts dós, Tòtas dos; Els demès, Las demès; Certs, certas; Mòlts, mòltas; Tòts, tòtas; El propi, ó el matèx. La propia, ó la matèxa. Altre, altra; Un altre, una altra; Un y altra, una y altra; Aquest altre, aquesta altra; Aquex altre, aquexa altra; Aquell altre, aquella altra; Algun altre, alguna altra; Ningun altre, ninguna altra; Ningun més, ninguna més; Qual-se-vol; Qual-se-vulla, Qui-ès-vulla, &c.

P. Tòtas las digcions que has referid, són Pronoms Indefinids?

R. Nò Sr, hò en són tòtas, ni en tòtas las ocasions: pu, algunas són verdaders Noms Adjectius Substantivads, callad el Nom Substantiu per la Figura de la paraula, que regularment es el Nom home ó dona: v.g: Qui és vulla home ó dona; Qual-se-vol home ó dona; Quiscun home; Quiscuna dona; Cude qual home; Cada qual &c.

Altras de las digcions que he referid, són Pronoms Indefinids, són Noms Adjectius adre als uns Pronoms Demonstratius; v.g: Aquest altre; Aquesta altra; Aquel altre, Aquella altra; Aquel altre; Aquella altra. Assó. A ó, u Alló altre. Aquest matèx, Aquesta matèx, Assó matèx; Aquel matèx, Aquella matèx. A ó matèx, u Alló matèx, Aquel matèx, Aquella matèx, y Alló matèx.

El matèx Adjectiu Matèx es tan entrant, que hò sola-mènt se une als Pronoms Demostratius, com ho hem dit, si que també als Personals y Possessius, y áduc á tòts els Noms

**Substantius; com: Jo matèx ó matèxa; Tu matèx ó matèxa; Èl
 matèx, Èlla matèxa; Nosaltres matèxos ó matèxas; Vosaltres
matèxos ó matèxas; Èlles matèxos, Èllas matèxas; De sí matèx, ó
 matèxa; De sí matèxos ó matèxas. Vós matèx ó matèxa; Vosté matèx
 ó matèxa; Vostès matèxos ó matèxas. Vos-Señoria matèx ó matèxa;
 Vos-Señorias matèxos ó matèxas. Mon fill matèx ó mon matèx fill;
 Ma filla matèxa, ó ma matèxa filla; el Mèu [p. 194v] fill matèx;
 ó el matèx fill mèu, &c. Per últim se junta lo Adjectiu Matèx als
 Noms Substantius Propis, Comuns, y Comunissads; v.g: Adam matè, ó
 El matè Adam; Heva matèxa, ó la matèxa Heva; El llibre matè , ó
 el matè llibre; La Carta matè a, ó la matèxa carta; El Père
matèx, ó el matèx Fère; La Maria matè a, ó la matè a Maria; &c.
 &c.**

Finalment, tots els Pronoms, de qualsevol varietat que
 sian, que fan el paper de un verdader Adjectiu apoyad ab algu
 Substantiu. Com és de la de Lèx Pronoms, exeptads els Possessius;
 com ho ensenya clara-ment el Font D'origen, en sos Rudiments de la
 Gramática Castellana, pag. 55. En la mateixa obra, que és adchida al
 catalá, diu: Els de vertid, que no són pròpiament Adjectius,
 sinó els Possessius, els quals may esta per sí sols, sens ser
 apoyads de algun Substantiu; v.g. Mon llibre, el Mèu llibre, ó el
 llibre Mèu, &c. No a i els demès, que encara que tingan tres veus
 ó tres gèneros, estan per sí sols substituhnd per el Nom, en
 llog del qual estan posads, á fi de no repetir-lo; v.g: Ciceró y
Virgili fóren els més insignes dels Llatins, aquell en Oratória,
 y aquest en Poesia; en que Aquell y Aquest estan fènd lo que

ferian els noms Cicero y Virgili, si és repissen. Pero, quand aquestos se juntan ab Substantius; v.g: Aquest home, Aquella dona, &c, nò són propiament Pronoms, sinò Noms Adjectius. La rahò, emperó, perque els Possessius, sènd Adjectius quèdan Pronoms, y els demès nò, es perque els demès, quand se juntan ab Substantius, nò dirigèxen sa substitució á altre Nom; pero, si els Possessius, que á més de concordar ab el Substantiu de que se apoyan, substituhexen per altre, que es el Possessor á qui és referèxen; v.g: Père em demana, que li torne aquest llibre sèu; hond Aquest y Sèu concordan ab Llibre, ab aquesta diferencia, que Aquest nò fa altra cosa que concordar ab el Substantiu que demonstra; pero Sèu, á més de concordar ab llibre.

p. 195r

191.

se refere á éne, e p. l. l. c. sèr éli el Possessor ó Dueño del Llibre."

Quand, doncs, diem: un home, tota dona; Un home, Una dona, Tot home, tota dona; Uns homens, unas donas; Algun home, alguna dona; Quiscun home, quiscuna dona; Cade home, cada dona; qual-se-voí home; qual-se-voí dona; qui-és-vulla home, qui-és-vulla dona; Ningu home, ninguna dona, &c; nò son aquestas Digcions en questió Pronoms Indefinids, sinò Verdaders Noms Adjectius apoyads de Substantiu Exprès. Pero quand nò hi ha Substantiu exprès, y és posan en llog del Nom de Persona ó cosa

indefinida, són Verdaders Pronoms Indefinids é Indeterminads;
v.g: No ha vingud ningú; Algun vindrà; Altre vindrà que me
abonará, ha vingud el matex, ó la matexa, &c.

Las digcions Naturals: Un, Algun,
Ningun, Cade un, y Quiscun, acostuman pérdrer la final n, per la
Figura Apocopa, quand acaban cláusula; v.g: Sèmpre pesca qui trau
ú; no ha vingud algú; nò he vist ningú, &c. pero la conservan en
midj de èlla; v.g: Un añ; un die; un añ y un die; algun home,
ningun home, quiscun home; cade un dels homens, &c.

P. Que significa en nostre idioma, aquella paraula Hom, que es de
tan frequent us?

R. Significa tóta Persòna Humana Singular, sia home ó dona; pux
diem: Un hom tenja lo que té; sia home u dona el que s'hu menja.

Diu Fra Anselm Torneda: Quand hom pensa que plourá, el sol
traspunta; se e, quand l'home ó la dona pensa que plourá el sol
traspunta. Cada diem. un hom nò pat lo que se-èn es bo, entenem
di: que ning, ni home, ni dona, ni jo, ni tu, ni èll, ni èlla,
ni aquell, ni aquella sab lo que se-èn es bo.

P. Pera que serve en els Pronoms Personals: Jo, Tu, Èll, Èlla;
Nosaltres, (p. 195.) Vosaltres, Èlls, èllas; y las Digcions
Enclíticas ó Prorominals Personals: Me, Te, Se; Nos, Vos; Lo,
Los; La, Las; Li; y las Demonstrativas Ne, Hi, Ho?

R. Són totalment necessarias pera Conjugan els verbs Comuns, y
els Encliticads ó Prorominals; com ho veurem de seguida.

Verbs

oo

Individuos de la 4ª Especie de Diccions Variabbles.

P. De hond trau la denominaciò el Nom català Verb?

R. Tè son origen del Nom llatí Verbum, que significa Paraula, perque cade Verb es origen de una infinitad de paraulas; pux tòt y qual-se-vol Verb Regular suministra més de cent Veus Verbals Simples ó compostas.

P. Que enténs per Verbs catalans?

R. Enténg unas Diccions, variabbles per Modos, Tèmps, Números, Persònas, Particips, Gerundius y Supins, á sos Equivalènts; y significativas de Agció ó Passió gramaticals.

P. Per que dius que els Verbs són Diccions Variabbles?

R. Perque són Mudabbles per Modos, Tèmps, Números, Persònas, &c.

MODOS DEL VERB.

P. Que cosa són els Modos del Verb?

R. Unas modificacions notabbles, ó dita énts modus de jugar las veus Verbals.

P. Quants són els Modos del Verb?

R. Sis: Indicatiu; Optatiu, Subjunctiu ó Condicional, Imperatiu, Infinitiu y Gerundiu.

Indicatiu

P. Que cosa es el Modo Indicatiu?

R. Aquell modo ab que indicam, asseñalam, ó manifestam, senzilla, positiva y absoluta-mènt, que alguna cosa es ja fèta, ó actual-mènt és fa, ó és farà després.

Obtatiu.

P. Que cosa es el Modo Obtatiu?

R. Aquell modo ab que desidjam que alguna cosa fòs ja fèta; que, actual-mènt és fès; ó és fassa en lo esdevenidòr.

P. Quinas són las Expressions propias de Obtatiu?

R. Són: Baldamènt que; Volèria que; Desidjaria que; Gustaria que; Me alegraria que; vulla Déu que; Flaguès à Déu que, &c.

Subjunctiu ó Condicional.

P. Quin es el Modo Subjunctiu, ó Condicional?

R. Es aquell Modo Condicional, ab que aplicam, ba lentes condicions, un Verb de manera, que tinga dependència ó connexió ab altre Verb, que posad antes ó després, dona perret sentid à la Oració; v.g: Com llegendes atenta-mènt la lliçò, l'entendrás; hont el Verb Entendrás es el que perfecciona el sentid; y la Condició es Com llegendes; En cas que llegendes, sola-mènt llegendes, &c. Entendrás la lliçò, com la llegendes atenta-mènt.

P. Quines són les Condicions Subjuntives?

R. Són: Com, Si, Quan, Sola-ment, Sols, En cas que, Suposat que, Ab talque, Peraque, Encaraque, &c.

Imperatiu.

P. Que cosa es el Modo Imperatiu?

R. Aquell ab que manam ó prohibim fer ó no alguna cosa; ara ó després. També compren el Modo Exortatiu ó Deprecatiu ab que exortam ó deprecam, ó pregam, que es fassa ó no alguna cosa. Lo Imperatiu té de particular, que las Personas van sempre després del Verb; y lo mateix, succehen en els dos següents Modos.

[Imperatiu y Gerundiu, p. 193v]

P. Que cosa són els Modos Infinitiu y Gerundiu?

R. Aquells dos modos que e pressa l'agutó, u passat del Verb ab una paraula verbal. Simple ó Composta, indefinida é indeterminada per si sola á ningun numero, ni persona; pero determinable á tots élls per causa del Verb Finid, que la regeix ó governa; v.g: Lo Infinitiu Amar, y el Gerundiu Arant, per si sols no diuen qui Ama, si se jo, tu, ell, ella, nosaltres, vosaltres, élls ó éllas; pero si diem: Debem Amar la virtud; se determina y acomoda á la 1ª Persona Plural del Present de Indicatiu del Verb Deure, que es el Verb que el regeix y governa; so es Debem amar nosaltres.

Lo matèx se deu dir del Gerundiu; v.g: Anand
à Caldas, enquantri al Pare; & hònd se entèn: Anand jo à Caldas;
en el tèmps que jo anaba à Caldas, quand jo anaba à Caldas; y de
aqui és colegex el Tèmps, Número, y Persòna del Verb.

Tèmps del Verb.

P. Que entèns per Tèmps del Verb?

R. Entèng la Ocasiò en que és fa, es ja fèta, ó és ferà l'acció
del Verb; v.g: Ara, fins Ara, y desde Ara; puix Ara es Tèms
Present ó Actual; Fins Ara, es Tèms ja Passad ó Pretèrit; y
Desde Ara, es Tèms Esdevenidòr ó Venidèr. Per lo tant diem: Fins
Ara he fet; Ara fas; y Desde Ara farè. Quand proferim: Ara he fet
Assó, y Ara arè Alló; se entèn: Fins Ara he fet Assó, y Desde
Ara farè Alló; ó bè: Ara he acabad Assó, y Ara comenso Alló.

P. Que li es de dire dels Tèmps del Verb?

R. Figoròsament parlant, nò són més que tres: Pretèrit ó Passad;
Present ó Actual, y Esdevenidòr ó Venidèr. Pero, com el Pretèrit
és dividesca en la llengua llatina, castellana y catalana en
Imperfèt, Perfèt, y Més que Perfèt, y el Perfèt se subdividesca
en la castellana y catalana en Proxim y Remot; y, finalment, el
Remot és partescu en català, y lo Esdevenidòr en català y
castellà en Simple y Compostos: resulta, que

en nostra llengua són vuyt els Tèmps del Verb, y en la espanyola
nò més, que set; per que ells nò tènem Preterit Perfèt Ramot
Compost.

P. Quins, doncs, són els Tèmps catalans del Verb?

R. Presènt, Preterit Imperfèt, Preterit Perfèt Pròxim, Preterit
Perfèt Ramot Simple, Preterit Perfèt Ramot Compost, Preterit
Mès-que-Perfèt, Esdevenidòr Simple, y Compost.

Presènt

P. Que vol dir Tèmps Presènt?

R. Tèmps Actual; v.g: Jo menjo ara, actual-mènt en la presènt
ocasió.

Preterit Imperfèt

P. Que vol dir: Preterit Imperfèt

R. Tèmps comensad y acabad; tèmps imperfèta-mènt passad; v.g
Jo menjava quand tu vinguères. Arribá mon germá al matè tèmps
que jo li escrivia.

Preterit Perfèt.

P. Que cosa es el Preterit Perfèt?

R. Tèmps comensad y acabad; tèmps absoluta y perfèta-mènt passad.

P. Quantas són las varietads del Preterit Perfèt?

R. Dòs: Pretérit Perfèt Próxim, y Remot.

Pretérit Perfèt Próxim.

P. Que cosa es el Pretérit Perfèt Próxim?

R. Tèmps acabad en una de aquellas midas de tèmps que encara nò sòn finidas; v.g: Est Matí, Esta Tarda, aquest Die, Vuy, Avuy, esta Setmana, aquest Mès, aquest Añ, aquesta Centúria, &c. Tèmps próxima-mènt acabad; v.g: Fins ara he estudiad; est matí he escrit; esta tarda he llejíd; vuy al matí he vist mon amic que estava bo, y ara en esta tarda lo he enquantrad malalt; avuy he bèn dinad; esta setmana nò he fèt rès, nò he fet cosa; aquest més ha fèt mòlt vent; aquest añ se ha cullid poc vi; [p. 197v] esta centúria han succehid mòltas cosas. Tèmps próxima-mènt acabad respecte al Pretérit Perfèt Ramot.

P. Quin es el Pretérit Perfèt Ramot?

R. Tèmps acabad en una de aquellas midas de tèmps ja passadas. v.g: Ahír, antes de hír, la setmana passada, el mes passad, lo añ passad; la centúria passada, &c; v.g: Ahír aní ó vas anar á Barcelona; antes de hír ploquè; ó va plourer; en la setmana passada fèu, ó va fèr grand calòr; en el més passad moríren ó váren morir tres hòmes, en lo añ passad hi fagué, ó va haver bona cullita; en la centúria passada succehiren, ó váren succehir mòltas cosas. Se pod, doncs, subdividir en Simple y Compost.

Pretérit Perfèt Ramot Simple.

P. Quin es el Pretérit Perfèt Ramot Simple?

R. El que nò es compost de altre Verb; v.g: Aní, ploguè, fèu; moriren; haguè; succehiren, &c.

Pretérit Perfèt Ramot Compost.

P. Quin es el Pretérit Perfèt Ramot Compost?

R. El que es compost del Tèmps de Preterit Auxiliar catala, y del Infinitiu del Verb que un vulla, com: Amar, Caminar, Còrrer, &c; v.g: Jo vas amar, caminar, còrrer, &c. Tu váres amar, caminar, còrrer, &c. Èll ó Èl·la va anar, caminar, còrrer, &c. Nosaltres vàrem anar, caminar, còrrer, &c. Vosaltres vàreu amar, caminar, còrrer, &c. Èl·ls ó Èl·las vàren amar, caminar, còrrer, &c.

Pretérit Més-que-Perfèt.

P. Quin es el Pretérit-Més-que-Perfèt?

R. Es el Tèmps més Perfèt, ó acabad, que el Pretérit Perfèt Proxim y que el Ramot, tan Simple que Compost; v.g: Quand tu est matí has menjad, jo ja havia menjad, y quand tu ahir menjares jo també ja havia menjad; quand tu antes de hir váres menjar jo havia ja menjad. Es, doncs, compost

el Pretérit Mes-que-Perfèt, del Preterit Imperfèt del Verb Auxiliar Haver ó Haber, y del Particip de Pretérit del Verb que és conjugat; v.g: Jo havia amad, caminad, &c. Tu havia amad, caminad, &c.

Esdevenidòr

P. Que vol dir Temps Esdevenidòr ó Venidòr?

R. Temps que ha de venir encara; v.g: desde ara fins á la fi del món; demá; passad dema; en la setmana entrant, el mes vinent, lo añ vinent, &c.

P. Quantas són las Varietats del Esdevenidòr?

R. Dòs, so es: Esdevenidor Simple, y Compost.

P. Que cosa es lo Esdevenidòr Simple?

R. El que no es compost de altre Verb; v.g: Jo amaré, enseñaré; desde a a paré bondad, será estudiaré; passad demá tomaré; en la setmana vinent batrém, &c.

P. Quin es lo esdevenidòr Compost?

R. Es el mi to de Pretérit y Esdevenidòr, compost del Esdevenidòr Simple del Verb Haver ó Haber, y de. Particip de Pretérit del Verb que és conjugat; v.g. Jo hauré amad; tu haurás amad, &c: demá quand tu ét llevarás, jo ja hauré fet un camí; &c.

Temps del Indicatiu.

P. Quants Temps té el Modo del Indicatiu.

R. En tè vuyt, y són els vuyt que hem explicad fins assí, so es: Presènt, Preterít Imperfèt, Preterít Perfet Proxim y Ramot; &c.

P. Per que és diuen del Indicatiu?

R. Perque són Tèmps de aquell Modò del Verb, que és diu tal, perque asseñala com ab el dit, ab tóta certesa, y veritat el Tèmps Passad, Presènt, y Esdevenidór, ab tótas sas Variacions; á diferència dels Modos de Obtatiu, Subjungtiu, Imperatiu, Infinitiu, y Gerundiu, [p. 198v] que pintan com á presènt una cosa esdevenidóra, y com á passada una cosa que encara nó ha estad ni tal vegada serà; y de altra part, nó tènem aquestos cinc Modos tants Tèmps en número com lo Indicatiu, com ho veurem luego, seguidos los per son degud orde.

Tèmps del Obtatiu

P. Quants Tèmps té l'Obtatiu, aquel Modò que desidjam que és fet arà, fóra de ell, y es fassa usap éu aiga a cosa?

R. Té en tè l'Obtatiu, que són Presènt, Preterít Més-que-perfèt, y Esdevenidór.

Presènt de Obtatiu.

P. El Presènt de Obtatiu (per que és diu de Obtatiu)?

el Pretèrit Mes-que-Perfèt, del Preterit Imperfèt del Verb Auxiliar Haver ó Haber, y del Participi de Pretèrit del Verb que és conjuga; v.g: Jo havía amad, caminad, &c. Tu havía amad, caminad, &c.

Esdevenidòr

P. Que vol dir Temps Esdevenidòr ó Venidòr?

R. Temps que ha de venir encara; v.g: desde a: a fins á la fi del món; demá: passad dema; en la setmana entrant, el mes vinent, lo añ vinent, &c.

P. Quantas són las Varietats del Esdevenidòr?

R. Dòs, so es: Esdevenidor Simple, y Compost.

P. Que cosa es lo Esdevenidòr Simple?

R. El que nò es compost de altre Verb; v.g: Jo amarè, enseñarè; desde a: a farè bondad. serà estudiarè; passad demá tornarè; en la setmana vinent batrèm, &c.

P. Quin es lo Esdevenidòr Compost?

R. Es el miltó de Pretèrit y Esdevenidòr, compost del Esdevenidòr Simple del Verb Haver ó Haber, y del Participi de Pretèrit del Verb que és conjuga; v.g. Jo haurè amad; tu haurás amad, &c: demá quand tu èt llevarás, jo ja haurè fèt un cami; &c.

Tèms del Indicatiu.

P. Quants Tèms tè el Modo del Indicatiu.

R. Per el desidj que és tè de que la cosa desidjada fòs present; y axò mateix indica, que real-mènt nò hu es; perque un que desidja tenir una rosa, nò la tè encara; y per lo tant se diu: Present de Obtatiu ó de Desidj, y nò de realitat; v.g: Baldamènt que ara ploqués; pux ara nò plou, pero desidja, que fòs axí.

P. Quantas Veus tè el Present de Obtatiu, corresponents á cada Persòna Singular y Plural?

R. Èn tè tres; pux á la 1ª Persòna Singular del Present de Obtatiu del Verb, per exèmple, Ausiliar Haver ó Haber, corresponen las tres veus Haguès, Hauria, Haguèra; al Verb Substantiu y Ausiliar Sèr ó Essèr, pertáñen las tres Veus Fòs, Seria, Fòra; y el Verb Actiu Amar tè las tres Veus Amés, Amaria, Amara. La última Veu de las tres nò està actual-mènt en us en catalá en ningun Verb, sinò en el Ausiliar Haber y Sèr; quals tercèras Veus són Haguèra y Fòra.

F. Per que posas en primèr llog la veu Amés, y nò hi posas la derrèra Amara, com ho fan els gramàtics españols, qui escriuen: Amara, Amaria, Amasse?

p. 199r

194.

R. Ferque després del adverbí de desidj Baldamènt que, ó altre equivalènt, posam sèmpre la dita 1ª veu; y fòra grandíssim disbarat usar la 3ª; v.g: Baldamènt que jo hagues, que hauria ó haguèra; Baldamènt que jo fòs, que seria ó fòra; Baldamènt que jo amés, que amaria ó amara: usam sola-mènt de la 2ª veu de tòts els

Verbs catalans (exceptuads los auxiliars Haber ó Haver y Ser ó Esser) pera perfeccionar el sentid de la oracio, ó manifestar el fi del desidj; v.g: Baldamènt que jo Amás, que feria, que diria, &c. Baldamènt que tu Amásses, que ferias, que dirias, &c.

Baldamènt que Floqués, que culliriam blad.

P. Per que has exceptuad els Verbs Ser y Haver?

R. Perquè en dits Verbs usam igualmènt de la 2ª, que de la 3ª veu pera perfeccionar el sentid de la oraciò, ó manifestar el fi del desidj; v.g: Baldamènt que jo Estudiás, que Seria ó Fóra sabi; Baldamènt que jo Haguès, que Hauria ó Haguèra.

P. Quinas terminacions gramaticals tènen las tres Veus de la 1ª Persòna Singular del Present de Obtatiu de tòts els Verbs catalans, repartids en sas tres conjugacions ar, er, ir?

R. La 1ª Veu de la 1ª Persòna Singular del Present de Obtatiu dels Verbs de la 1ª Conjugació, finids en lo Infinitiu en ar, acaba en ás, com: Amás, Enseñás, &c; En els de la 2ª acabads en er termina en és, com: Temes, Cregués; &c; y els de la 3ª terminads en ir, fine en is, com: Liejis, Ohis, Frejis, &c.

La 2ª Veu acaba en ria en tòtas tres Conjugacions com: Amaria, Creuria, Diria, &c; y la 3ª veu, nò usada, fine en ara en els Verbs de la 1ª Conjugació, com: Amara, Enseñara; en era en els de la 2ª, com: Creguera, Correguera, &c, esceptad el Verb Ser, que té fóra; y, finalmènt en ira en els de [p. 199.] la 3ª Conjugació; com: Ohira, Liejira, &c.

Preterit Més-que-perfèt de Obtatiu.

R. Per el desidj que és tè de que la cosa desidjada fòs present; y axó matèx indica, que real-mènt nò hu es; perque un que desidja tenir una cosa, nò la tè encara; y per lo tant se diu: Present de Obtatiu ó de Desidj, y nò de realitat; v.g: Baldamènt que ara ploqués; pux ara nò pic , pero desidja, que fòs axí.

P. Quantas Veus té el Present de Obtatiu, corresponents á cada Persona Singular y Plural?

R. Èn tè tres; pux á la 1ª Persona Singular del Present de Obtatiu del Verb, per exèmple, Auxiliar Haver ó Haber, corresponen las tres veus Haguès, Hauria, Haguèra; al Verb Substantiu y Auxiliar Sèr ó Esser, pertáñen las tres Veus Fòs, Seria, Fòra; y el Verb Actiu Amar té las tres Veus Amás, Amaria, Amara. La ultima Veu de las tres nò està actual-mènt en us en catalá en ningun Verb, sinò en el Actiu Haver , Sèr; que las tercèras Veus són Haguèra y Fòra.

F. Fer que posas en primèr llog la veu Amás, y nò hi posas la derrèra Amara, com no fan els gramàtics españols, qui escriuen: Amara, Amaria, Amarasse.

p. 199r

174.

R. Ferque despès del adverbí de desidj Baldamènt que, ó altre equivalènt, posam sèmpre la dita 1ª veu; y fòra grandíssim disbarat usar la 3ª; v.g: Baldamènt que jo hagues, que hauria ó haguèra; Baldamènt que jo fòs, que seria ó fòra; Baldamènt que jo amás, que amaria ó amara: Usam sola-mènt de la 2ª veu de tòts els

P. Que cosa es el Pretérit Més-que-perfèt de Obtatiu?

R. Es aquell Temps del Obtatiu, compost de las tres Veus del Present de Obtatiu del Verb Auxiliar Haber, corresponents á cada Persona Singular y Plural; y junta-mènt del Participi de Pretérit del Vert que és conjuga, v.g: Baldamènt que jo Haguès Amad, que Hauria ó Haguèra Amad; que tu Haguèsses Amad; que Haurias, ó Haguèras Amad; que ell ó ella Haguès Amad, que Hauria, ó Haguèra Amad; que nosaltres Haguèssèm Amad, que Hauriam ó Haguèram Amad; que vosaltres Haguèsseu Amad, que Hauriau ó Haguèrau Amad; que ells ó ellas Haguèssen Amad que Hauriam ó Haguèram Amad.
Baldamènt que Haguès Plogud, que Hauriam ó Haguèram Tingud bona cullita; pero, com nò ha plogud, nò hem cullid res.

Esdevenir de Obtatiu.

P. Que es lo Esdevenir de Obtatiu?

R. Es aquell Temps de Obtatiu, ab que desidjam, que en lo venidèr es fassa alguna cosa; v.g: Baldamènt que demà ploga;

P. Quantas veus, equivalents entre si, té la 1ª Persona Singular de dit Esdevenir en els Verbs de las tres Conjugacions ar, er, ir?

R. En té tres, finidas en els Verbs de la 1ª Conjugació, en las Vocals breus e, i, ia; v.g: Baldamènt que jo Ame, Ami, ó Ámia; y en els de la 2ª y 3ª en las Vocals també brèus a, i, ia; v.g: Baldamènt que jo Clega, Lregu, ó Crégua; que jo Diga, Diqui, ó Digua; que jo Llejesca, Llejeschi, ó Llejeschia, &c.

Tèms del Modò Subjungtiu.

ó Condicionàl.

P. Quants Tèms té el Modò Subjungtiu ó Condicionàl?

p. 200r

195.

R. Èn té sis, quals són: Presènt, Preterit Imperfèt, Preterit Perfèt, Preterit Més-que-Perfèt, Esdevenidor Simple, y Compost.

Presènt de Subjungtiu.

P. Qual es el Presènt de Subjungtiu?

R. Es lo Esdevenidor de Obtatiu, sols que en llog del Adverbi de desidj Baldamènt que, ó altre equivalent, hem de usar alguna Conjunció Condicionàl; v.g: Com, Ab tal que, &c. per exèmples: Com jo Ame, Ami, ó Àmia; com jo Orega, Oregui, ó Oreguia; com jo Llejesca, Llejeschi, ó Llejeschia, &c.

Preterit Imperfèt de Subjungtiu.

P. Qual es el Preterit Imperfèt de Subjungtiu?

R. Es el Presènt de Obtatiu; pero també se ha de mudar lo Adverbi Baldamènt que, ó altre en alguna Conjunció Condicionàl; v.g: Com jo Amàs; Amària ó Amara; Com tu Amasses; Amarias, ó Amaras; &c.

Pretérit Perfèt de Subjunctiu.

P. Qual es el Pretérit Perfèt de Subjunctiu?

R. Es aquell Pretérit, compost del Present de Subjunctiu del Verb Haver ó haber, y del Particip de Pretérit del Verb que és conjugua; v.g: Com jo Haja, Haji, ó Hájia Amad; com tu Hajas, Hajis ó Hájias Amad, com ell ó ella Haja, Haji, ó Hájia Amad; Com nosaltres Hajam Amad; Com vosaltres Hajau Amad; com ells ó ellas Hajan, Hajin, ó Hájian Amad.

Pretérit Més-que-perfèt del Subjunctiu

P. Qual es el Pretérit Més-que-perfèt de Subjunctiu?

R. Es el Pretérit Més-que-perfèt de Obstatiu, ab la sola circumstància de haver de mudar lo Adverbi Baldanè t que, ó altre, en alguna de las Conjunccions Condicionals; v.g: com jo haguès Amad; hauria ó haguèra Amad; Com tu haguèsses Amad; haurias ó haguèras Amad, &c. [p. 2 ...]

Esdevenidors Simple y Compost.

P. Quins són los Esdevenidors Simple y Compost del Subjunctiu?

R. Són los Esdevenidors Simple y Compost del Indicatiu, ajustand-los alguna de las Conjunccions Condicionals; v.g: Quand jo Amarè, Creurè, Llejrè, &c. Quand jo Haurè Amad, Cregud, Llejid, &c. Quand tu èt despertarás, jo ja haurè fèt midj jornal.

Reparos

Sobre el Pretérit Imperfèt de Subjuntiu.

P. Me apar que en els Tèmps del Modo Condicional que has descrit fins aquí, n'hi falta encara un; pux en las conversas de la gent ordinària às diu ab molta frecuencia: Si plovía feria bon tèmps. Si jo anava ó anaba á la carniceria, portaria carn. Si jo fèya, assó ú allo, feria, diria, &c.

R. Es veritat que és paria axí, pero es ab alguna impropiedad, porque se usa el Pretérit Imperfèt del Indicatiu, en llog del del Subjuntiu, pux se ha de dir: Si ploqués, feria bon tèmps. Si jo anás á la carniceria, portaria carn. Si jo fés assó u alló, feria, diria, &c.

P. Reparo que tampoc usas en el Pretérit Imperfèt de Subjuntiu la 2ª veu antigada del Present de Obstatiu, que los españols posan en primer llog, pu diuen, per exèmples: Amará, Amaria, Amasse; y usan algunas vegadas com á equivalents la 1ª Ama a y la 3ª Amasse, y en altres ocasions prenen per idénticas la 1ª Amara, y la 2ª Amaria; y que may són equivalents las veus Amaria, y Amasse, com se enseña en la Gramática castellana, pag. 66.

R. Si Sr., els castellans úsan algunas vegadas las suas veus 1ª y 3ª com á equivalents, y altres vegadas prenen per idénticas la 1ª y 2ª y may la 2ª y 3ª; per lo que necessitan moltes règglas pera

acertar són verdader ús, y las establexen en dit llog. Pero nosaltres catalans nò podem errar, per que invertim l'orde de las Veus castellanas, per nò sèr conforme á la naturalesa del nostre idioma; per lo tant la 1ª Veu antigada Amara la posam en últim llog, y en primèr puesto colocam la nostra Veu Amás, que es el llog que li competex, perque després dels Adverbis de Desidj, ó de las Conjuncions Condicionals posam sèmpre immediata nostra 1ª Veu Amás; y, pera perfeccionar el sentid de la 1ª usam sèmpre la 2ª immobill Amaria; y nò usam may la 3ª, sinò en els Verbs Haber, y Sèr, encara que equivalènt á la 2ª; v.g: Si jo haguès amad la virtud; hauria, ó haguèra anad al Cel. Si jo fòs virtuòs; seria, ó fòra un Sant. Si jo amás la virtud, amaria á Dèu. Si jo fès penitència, aniria al Cel; y nò proferim may ni Amara, ni Anara, per sèr veus inusadas.

P. Nò comensam á vegadas la Oració gramatical per la 2ª, ó 3ª Veu del Pretèrit Imperfèt del Subjuntiu dels Verbs Haber, ó Sèr, y per la 2ª dels demès Verbs?

R. Si Sr; pero sempre ve ante-posada la Conjunció Condicional á la 1ª Veu, y nò á la 2ª ni 3ª; v.g: Jo hauria, ó haguèra anad al Cel, si haguès amad la virtud. Jo seria ó fòra, un Sant, si fòs virtuòs. Jo amaria á Dèu, si amás la virtud. Jo aniria al Cel, si fès penitència. Quand diem: Jo aniria á Barcelona; Jo feria assó; Jo feria alló, &c són unas Oracions imperfètas, que els falta la Condició, causa, ó motiu, so es, si paguès, si estás bo, si nò tinguès ocupació ú feyna, &c.

P. Perfètas Oracions de Pretèrit Imperfèt de Subjunctiu ¿nò comensan y acaban á vegadas sens Conjunció Condicional; v.g: Fortuna seria ó fòra, que ploqués; Seria ó fòra mòlt bo, que hu manássen; Ja feria, que obehissen? [p. 201v]

R. Sí Sr; pero en aquestos y semblants casos, la Conjunció Que tè forsa de Condicional, que va ante-posada á la 1ª Veu del Pretèrit Imperfèt de Subjunctiu, y nò á la 2ª ni 3ª.

P. Quand el Pretèrit Imperfèt de Subjunctiu tè antes de sí, com á Determinant algun dels Pretèrits, Imperfèt, Perfèt, y Mes-que-perfèt del Indicatiu, y aquest Pretèrit Determinant es de algun Verb que explica Voluntad ó Desidj, com Voler y Desidjar ¿quina veu usam de dit Pretèrit Imperfèt?

R. Usam la 1ª Veu; v.g: Jo volia que tu vinguèsses; Jo he volgud que èll vinguès; Jo volgui, que èlla vinguès; Jo vas voler que vosaltres vinguèsseu; Jo havia volgud, que èlles ó èlles vinguèssen. A i matè : Jo desidjava, que tu vinguèsses; Jo he desidjad que èll vinguès; &c.

P. Quand els Pretèrits de Indicatiu són de algun Verb dels que explicar lo que es diu ab la llengua, o és consebe, ab lo enteniment, quals són Dir y Pensar ¿quina veu se usa del Pretèrit Imperfèt de Subjunctiu?

R. Se usa de la 1ª ó 2ª segòns la intensió del qui diu ó pensa; v.g: Ton pare deya que vinguèsses; ó ton pare ha dit, que vindrias; pu. ab la primera Oració, ton pare mara y vol, que tu vingas ab mi; y ab l'altra jóna una mera noticia de tu espontánea y voluntária vinguda. Així matèx, quand dig: Jo pensaba que vinguèsses; ó Jo pensaba que vindrias; ab la primera Oració

expresso son desidj y voluntad que ting de que tu vingas ab mí; y ab l'altra manifestò el mer pensament meu de ta voluntària vinguda.

P. Hi ha alguna connexió entre lo Indicatiu, y Subjunctiu, é Imperatiu?

R. Si Sr, pux els Tèmps del Imperatiu se componen del Present y Esdevenidor Simple del Indicatiu y Subjunctiu.

p. 202r

197.

Tèmps del Imperatiu.

P. Quants Tèmps té el Modo Imperatiu, aquell Modo ab que manam ó prohibim la e òcució de alguna cosa?

R. Sola-mènt en té dós: quals són Present y Esdevenidor, que carèxen de la 1ª Persona Singular, que es la que mana ó impèra á la 2^a y 3ª Singulars; y á la 1^a, 2^a, y 3ª Plurals.

P. Per que caré en els Tèmps de. Imperatiu de la 1ª Persona Singular?

R. Ferque es la que mana á las demès Personas, y nõ pod una matè/a Persona manar y obehir ó sèr manada.

P. Contra UNò diem á vegadas: Anèm-hi jo y tu pu aquí la 1ª Persona Singular Jo es la que mana, y es manada de ella matè/a.

R. Nò Sr, la 1ª Persòna Singular Jo, hi va espontànea-ment; pero la 2ª Singular Tu, hi va ab manament de la 1ª; so es: Vina-hi Tu ab Mi. Axi matèx, quand diem: Anèm-hi Nosaltres, se entèn: Veniu-hi Vosaltres ab Mi.

Presènt.

P. Que cosa es el Presènt del Imperatiu?

R. Es aquell Tèmps, ab que la 1ª Persòna Singular mana á la 2ª y 3ª Singulars, y á la 1ª, 2ª, y 3ª Plurals, ó prohibèx fer alguna cosa en el punt que hu mana ó prohibèx; per lo que es Presènt respecte del que mana, y es Esdevenidor respecte del que ha de obehir.

P. De hònd se fòrman las Veus de 2ª y 3ª Persòna Singulars, y de 1ª, 2ª, y 3ª Plurals del Presènt del Imperatiu?

R. De las Veus Singulars ó Plurals d l Presènt del Indicatiu, ó Subjunctiu; pu las Veus de 2ª Persòna Singular del Presènt del Imperatiu se fòrman, ó de la Veu de 3ª Persòna Singular del Presènt del Indicatiu; v.g: Ama tu; Tèm tu; Lleja, tu; ó de las Veus de 2ª Persòna Singular del Ip. 202v] del [sic] Presènt del Subjunctiu: Ames, ámis, ó ámias tu; Tèmas, tèmis, ó temias tu; Llejescas, llejeschis, ó llejèschias tu. Nò ámes, no ámis ó no ámias tu; No tèmas, no tèmis, ó no tèmias tu, &c.

Las Veus de 3ª Persòna Singular de dit Present se fòrman, de las Veus de 3ª Persòna Singular del Present del Subjunctiu, v.g: Ame, ami, ó àmia èll ó èlla; Tema, tèmi, ó tèmia èll ó èlla; Llejesca, llejeschi, ó llejéschia èll ó èlla. Nò ame, nò ami, ó nò àmia èll ó èlla, &c.

La Veu de 1ª Persòna Plural del Present del Imperatiu, se fòrma de la Veu també Plural de la 1ª Persòna Plural del Present del Subjunctiu; v.g: Amem nosaltres; Temam nosaltres; Llejiam nosaltres. Nò amem nosaltres; No temam nosaltres; No llejiam nosaltres, &c.

Las Veus de 2ª Persòna Plural del Present del Imperatiu se fòrman de las Veus de 2ª Persòna Plural dels Presents del Indicatiu y Subjunctiu; v.g: Amau ó Ameu vosaltres; Temeu ó Temau vosaltres; Llejiu ó Llejiau vosaltres. No Ameu vosaltres; No Temau vosaltres; No Llejiau vosaltres. No Digau vosaltres, &c.

Final-mènt las Veus de 3ª Persòna Plural del Present del Imperatiu, se fòrman de las Veus de 3ª Persòna Plural del Present del Subjunctiu; v.g: Àmen, àmin, ó àmian èlls ó èllas; Tèman, tèmin, ó tèmian èlls ó èllas; Llejescan, llejeschin, ó llejéschian èlls ó èllas. No àmen, nò àmin, nò àmian èlls ó èllas, &c.

F. Tènen tòts els Verbs, en la 2ª Persòna Singular del Present del Imperatiu Positiu, la Veu de 3ª Persòna Singular del Indicatiu?

R. Nò Sr; porque nò la-hi tènem ni el Verb Ser, ni Haver, ni Fer, ni Dir, ni altres; com ho veurem en sas Conjugacions;

p. 203r

198.

pero hi tènem tòts las Veus de la 2ª Persòna Singular del Present del Subjunctiu; v.g: Sias, sis, ó sisas tu; Hajas, hajs, ó hajas tu; Fassas, fassis, ó fassias tu; Digas, digujs, diguias tu.

P. En los Imperatius Negatius, usam may la Veu de 3ª Persòna Singular del Present del Indicatiu?

R. Nò Sr, pu. nò diem may: No ama tu, No llejex tu; sino Nò-ámes, nò áms, ó nò ámias tu; Nò llejescas, nò llejeschis, ó nò llejéschias tu; &c.

Esdevenidòr.

P. Que es lo Esdevenidòr del Imperatiu?

R. Es aquell Tèmps ab que la 1ª Persòna Singular mana á la 2ª y 3ª Singular, y á la 1ª, 2ª, y 3ª Plurals que fassan, ó nò fassan alguna cosa en el Tèmps venidòr; v.g: desde ara, desde aqui en avant, de aqui á un quart, &c.

P. De hònd se fórman las Veus Singulars y Plurals del Esdevenidòr del Imperatiu?

R. De las Veus Singulares y Plurals del Esdevenidor Simple del Indicatiu, ab la sola diferència de haver de post-posar á las Veus las Persónas, com se acostuma en el Modo Imperatiu; v.g: Amarás tu, Amará ell ó ella, &c.

P. Hi ha altres Modos dels Verbs, que demánan la Post-posició perpetua de Persones á las Veus?

R. Si Sr, hi són els Modos del Infinitiu y del Gerundiu, que ténen també sos Temps.

Temps del Infinitiu y Gerundiu.

P. Quants Temps ténen els Modos del Infinitiu, y del Gerundiu?

R. En ténen quatre de Activa; y quatre de Passiva. [p. 203v]

P. Quins són els quatre temps de Activa?

R. Són 1º el Present; v.g: Amar; Amand; 2º el Pretérit; v.g: Haver Amad; Havend Amad. 3º lo Esdevenidór Fur; v.g: Haver ó Tenir de Amar; Havend, ó Tenind de Amar. 4º, final-mènt el Temps Migsto de Esdevenidór, y de Pretérit; v.g: Haver ó Tenir de Haver Amad; Havend, ó Tenind de Haver Amad.

P. Quins són els quatre Temps de Passiva del Infinitiu, y Gerundiu?

R. Són 1º el Present; v.g: Ser Amad, ó Amada; Amads, ó Amadas; Sènd Amad, ó Amada; Amads, ó Amadas. 2º el Pretérit; v.g: Haver sigud ó estad Amad, ó Amada; Amads, ó Amadas; Havend sigud ó estad Amad, ó Amada; Amads ó Amadas. 3º Lo Esdevenidór Fur; v.g: Haver ó Tenir de Ser Amad, ó Amada; Amads ó Amadas; Havend, ó Tenind de Ser Amad, ó Amada; Amads ó Amadas. 4º final-mènt el

Tèmps Misto de Esdevenidòr y de Present; v.g: Haver ó Tenir de Haver Sigud ó Estad Amad, ó Amada, Amads ó Amadas. Havend, ó Tenind de Haver Sigud, ó estad Amad, o Amada, Amads ó Amadas.

P. Tènen els quatre Tèmps de Activa, y els quatre de Passiva del Infinitiu y Gerundiu, Personas y Números, com els tènen els demès Tèmps dels altres Modos?

R. Si Sr; pero tènen sèmpre post-posadas las Personas (com ho hem dit del Imperatiu) pux diem: Amar jo, tu, ell, ó ella; nosaltres, vosaltres, ells, ó ellas. Amand jo, tu, ell, ó ella, nosaltres, vosaltres, ells, ó ellas; &c.

Persònas y Números del Temps del Verb.

F. Quantas són las Persònas de cade Tèmps de quiscun Modo del Verb, fins del Infinitiu, y Gerundiu?

R. Són tres en Singular, y tres en Plural; que, per lo tant

p. 204r

199.

se anomenan 1ª, 2ª, y 3ª Singular; y 1ª, 2ª, y 3ª Plural. La 1ª Singular es el Nominatiu Jo; la 2ª, Tu; y la 3ª Èll ó ella, y tót altre Nominatiu Singular. La 1ª Persòna Plural es el Nominatiu Nosaltres; la 2ª Vosaltres; y la 3ª Èlls, ó Èllas, y tót altre Nominatiu Plural.

F. Que vols dir que es el Numero Singular, ó Plural del Temps del Verb?

R. El Número Singular del Verb es quand la Persòna Agènt, ó Passient es una sola; v.g: Jo, Tu, Èll, ó Èlla; y el Plural, quand las Persònas sòn dós , ó més; v.g: Nosaltres, Vosaltres, Èlls, ó Èllas; y á cada Persòna de un y altre Número correspon sa particular Veü Verbal, Singular, ó Plural, Activa, ó Passiva; v.g: En el Present de Indicatiu del Verb Agtiu Amar diem: Jo Amo, Tu Amas; Èll, ó Èlla Ama; Nosaltres Amam, Vosaltres Amau, y Èlls, ó Èllas Aman. Per lo tant las Veus Singulares del Present de Indicatiu del Verb Amar sòn Amo, Amas, Ama; y las Plurals: Amam, Amau, Aman; y la variació de Veus prosequex en els demès Tèmps del Indicatiu, y dels demès Modos; y, per consegüent, ixen del Verb Amar várias Veus, ó Digcions Verbals distribuïdas per sos corresponents Números, Persònas, Tèmps, y Modos.

P. Ja ve; clara-mènt, perque has dit en la Definició dels Verbs que eran Digcions Variables per Modos, Temps, Numeros, y Persònas. Voldria ara saber ¿per que has dit allí matèx, que els Verbs eran igual-mènt Variabls per Participis, Gerundius, y Supins, ó sos Equivalènts?

R. Ho he dit, perque lade Verb tè vários Participis, Gerundius, y Supins, ó sos Equivalènts, que sòn aïtras tantas Veus Verbals, que mòltas ajudan á conjuguar-lo per Modos, Tèmps, Números, y Persones. [p. 204v]

Participis, y sos Equivalènts

P. Que entèns per Participis?

R. Veus Verbals que participan de Nom y de Verb; so es, que són Declinables per Números, Géneros, y Casos gramaticals, com els Noms; y de altra part signifiquen Acció ú Passio ab Temps, com els Verbs.

P. Quantas són las Especies del Participi?

R. Quatre: Participi de Present, ó Agtiu; de Pretérit, ó Passiu, de Esdevenidòr Agtiu; y Esdevenidòr Passiu.

P. Nò seria més methódica y clara la Divisió dels Participis Catalans, en Participi de Present, de Pretérit, y de Esdevenidòr; subdividint el de Pretérit, y el de Esdevenidòr en Agtiu, y Passiu?

R. Si Sr: perque el Participi de Pretérit, ara es Passiu, y á vegadas Agtiu; y el de Esdevenidòr un es Agtiu, y altre Passiu; pero el Participi de Present sempre es Agtiu, com ho veurem.

Participi de Present

P. Quin es el Participi de Present?

R. El que significa Agc ó Present, ó Actual; v.g: Amant, so es, el que, ó la que ama; Amants, els que, ó las que aman; pux es Adjectiu de una sola veu, y del Género comu de dós, que concorda ab Substantius Egrèssos ó Sobre-entesos, Masculins ó Femenins, Singulars y Plurals; v.g: l'home Amant, la dona Amant; los hòmens Amants, las donas Amants; lo Amant, la Amant; los Amants, las Amants

P. Té algun altre ús el Participi de Present?

R. Si Ser; pux unid al Verb Auxiliar Ser, representa tots els Modos, Temps, Números, y Personas del Verb Actiu, del qual participa; v.g: Ser Amant, ó Amants, Amar; Ser Creyent,

p. 205r

200

ó Creyents, Creurer. En lo Indicatiu diem: Jo sò Amant; tu ets Amant; ell, ó ella es Amant; Nosaltres sòm Amants; vosaltres sòu Amants; y ells ó ellas sòn Amants; so es: Jo amo, tu amas, ell, ó ella ama, &c. En el Pret. Imperf. diem: Jo era Amant, ó jo amava. Tu éras Amant, ó tu amavas, &c. &c.

P. Quina Terminació ténen els Particips de Presènt, en sa Veu Singular?

R. Els Particips de Presènt dels Verbs de la 1ª Conjugació acaban en ánt, com Amant, Anant, Donant, Estant, &c. Els de la 2ª y 3ª finèxen en ént, com: Corrént, Diént, Oyént, Llejént, &c. Pero nò estan molt en us, y en llog de ells usam sos Equivalènts; so es: El que, ó la que Corre, Diu, Ou, Llejex, &c.

Particip de Pretérit.

P. Quin es el Particip de Pretérit?

R. Es el significant Acció, u Passió Pretérita, ó Passada; pux un matè. Particip de Pretérit pod sèr Actiu, y Passiu.

P. Quand el Particip de Pretérit es Passiu, ó significa Passió passada, ó pretérita?

R. Quand es Adjectiu de dós veus, la 1ª Masculina, y la 2ª Femenina; y ab ellas concerta ab Substantius egsprèssos, ó sòbre-entesos; v.g: Amad, Amada; Amads, Amadas. L'home Amad, la dona Amada; los hòmens Amads, las donas Amadas. Lo Amad, la Amada; los Amads, las Amadas.

P. Hi ha altra ocasió en que el Particip de Pretèrit sia Passiu, ó signifíche Passió?

R. Sí Sr; so es, quand va acompanyad ab el Verb Auxiliar Ser en tòts sos Modos, Tèmps, Números, Personas, y Veus; pux junt ab èll fòrma la Passiva dels Verbs Agtius Tranzitius dels quals devalla; v.g: Ser Amad, ó Amada, Amads, ó Amadas; Sèr Amad, ó Amada Jo, tu; Sèr èll Amad, ó èlla Amada; &c. [p. 205v] Jo sò Amad, ó Amada; Tu èts Amad, ó Amada; Èll es Amad, y èlla, Amada.

Nosaltres sòm Amads, ó Amadas; Vosaltres sòu Amads ó Amadas; y ells sòn Amads, y ellas, Amadas. Jo èra Amad, ó Amada; &c. &c.

P. Quand el Particip de Pretèrit es Agtiu, ó Signifíca Agció passada?

R. Quand va unid al Verb Auxiliar Haver, ó Haber; pux fòrma ab èll alguns Tèmps de Pretèrit de tòts els Verbs Agtius dels quals devalla; y en est cas nò se usa sinò la 1ª Veu Singular y la fèm Masculina y Femenina, Singular y Plural, com els Españois; v.g: Jo he Amad; tu has Amad; ell ó èlla ha Amad. Nosaltres nem Amad; vosaltres heu Amad; ells, ó ellas han Amad. Jo havia Amad; tu havias Amad; ell, ó ella havia Amad.

P. Quina Terminació tènem els Particips de Pretèrit, en la 1ª Veu Singular?

R. Els de la 1ª Conjugació, que es numerosíssima, tots són finids en ad, com: Amad, Enseñad, Anad, &c. Els Regulars de la 2ª, són finids en ud, com: Temud, Cregud, &c; y els Regulars de la 3ª, són acabads en id, com: Oyid, Llejid, Frejid, &c. Tòts els Particips de Pretèrit estan en ús, y tòts els Verbs Agtius en tènén, sian Regulars, ó Irregulars.

P. Perque dius, que els Regulars de la 2ª y 3ª Conjugació són finids en ud, é id?

R. Perque en ditas Conjugacions n'hi ha mòlts de Irregulars que tènén altras terminacions mòlts diferènts, com ho veurem en la 5ª Especie de Digcions Variabbles, fol. 297 pag. 2ª á hond parlarem de propòsit dels Particips.

Particip de Esdevenidór.

F. Quin es el Particip de Esdevenidór?

p. 206r

201.

R. Es el que significa Agció, u Fassió Venidèras, y de aquí vé la Divisió en Agtiu, ó Passiu.

P. Quin es el Particip de Esdevenidór Agtiu?

R. El que significa Agció Esdevenidóra, ó venidèra; v.g: Amadór, Amadóra; Amadóre, Amadóras. so es, el que, ó la que ha de amar, tè de amar, ó deu amar; els que, ó las que han de amar, tènén de amar, ó deuen amar.

P. Quin es el Particip de Esdevenidor Passiu?

R. El que significa Passió Venidèra; v.g: Amando, Amada;
Amandos, Amandas; es á saber, el que, ó la que ha de sèr Amad, ó
Amada; tè de sèr Amad; ó Amada; ó deu sèr Amad, ó Amada; els que,
ó las que han de sèr Amads, ó Amadas; tènen de sèr Amads, ó
Amadas; ó déuen sèr Amads, ó Amadas.

P. Quin ús tènen els pocs Particips de Esdevenidor, que hi ha en lo Idiome Catalá?

R. Nò tènen altre ús que el de Adjectius de dós Veus, ab las quals concordan ab Substantius Masculins ó Femenins, Egsprèssos, ó Sòbre-entesos; y en llog de dits Particips usam sos Equivalènts.

Gerundius y sos Equivalents

P. Que entèns per Gerundiu?

R. Es una veu Verbal, que porta de son Verb la significació de Acció, u Passió ab Tèmps, com els Particips; pero nò es declinable per casos, com éls; sinò variable per Tèmps, Numeros, y Personas, com lo Infinitiu del matè. Verb.

P. Quantas són las Especies del Gerundiu?

R. Son quatre; so es, Gerundiu de Presènt, de Fretèrit, de Esdevenidòr, y Migsto de Fretèrit, y Esdevenidòr.

P. Quantas són las Varietates [sic] de cada Especie de Gerundiu?

R. Dòs; pux cade Gerundiu es Agtiu, ó Passiu; so es, significa [p. 206v] Agció, ú Passio Presènt, Prèterit, Esdevenidóra, ó Migsta de Prèterit, y Esdevenidòr; com ho hem dit fol. 191; y 198.

P. Quantas són las Terminacions dels Gerundius de Presènt Agtius?

R. Tres; pux els Gerundius dels Verbs de la 1ª Conjugació, eo finids en lo Infinitiu en ar, com Amar, Caminar, &c, són finids en and, com Amand, Caminand, &c. Els de la 2ª, eo dels Verbs, finids en er, com Haver, Ser, Tèmer, &c, son acabads en ènd, com: Havènd, Sènd, Temènd, &c. Final-mènt, els dels Verbs de la 3ª Conjugació, eo finids en lo Infinitiu en ir, com: Llejar, Oyir, Frejar, &c; són terminads en ind, com: Llejind, Oyind, Frejind, &c.

P. Hi ha Gerundius Irregulars, que nõ sequescan las referidas Règglas?

R. Sí Sr; pux els Verbs Escriurer, Viurer, y sos descendents, són de la 2ª Conjugació, y tènèn sos Gerundius, finids en ind, so es, Vivind, Escrivind; &c.

P. Quantas, y quinas són las Terminacions del Gerundius Castellans?

R. Nõ són més que Jòs; pux els Verbs de la 1ª Conjugació, eo finids en lo Infinitiu en ar, són acabads en ando, com: Amando, Enseñando; &c; y els de la 2ª y 3ª Conjugació eo finids en lo Infinitiu en er, é ir, terminan en iendo, com Aprendiendo, Recibiendo, &c.

P. Segons ve, ni els Gerundius Catalans, ni Castellans ténen aquella varietad de Terminaciò dels Gerundius Llatins, ni pòden péndrer-se com á Substantius, ni Adjectius, ni ténen casos, ni són Declinabbles?

R. Si Sr; ni nostres Gerundius, ni els dels Españosls, ténen aquellas Terminacions Llatinas de Nominatiu, Genitiu, Datiu, Acusa-

p. 207r

202.

tiu, y Abbiatiu; v.g: Amandum, Docendum, Audiendum; Amando, Docendi, Audiendi; Amando, Docendo, Audiendo &c; pu. són Veus Verbals, variabbles no per casos, ni terminacions, sinò per Tèmps, Números, y Persònas, que pertañen á un Modo particular, semblant al Infinitiu, com ho hem vist fol. 190, pag. 2.

Nò obstant, aquella varietad de Terminacions Llatinas, que faltan á nostres Gerundius, y als Españosls, se supie per medi de Veus del Infinitiu, com ho pragtican els Gregs, que en defègte de Gerundius, y Supins, se válen de Infinitius, com ho diu el Rnt Dr Puig en sos Rudiments de la Gramática Castellana, pag. 91; hònd porta alguns egzèmples Castellans, que traduñids al Idiome Catalá, són com se segueixen: Hònd per Gerundiu en di es diria en Llatí, v.g: Cupidus sum videndi Patrem meum; direm en Castellá: Estoy deseoso de ver á mi Padre; y en Catalá: Estig desidjós de véurer á mon Fare. Hònd per Gerundiu en do és diria

en Llatí; v.g: In discendo magnam capiunt voluptatem boni Pueri;
direm en Castellá: En aprender hallan un gran gusto los buenos
Muchachos; y en Catalá: En apéndrer troban un grand gust els bons
Miñòns. Hònd per Gerundiu en um és diu en Llatí; v.g: Si quis
Amicus, aut Socius te ad oscitandum, genioque indulgendum
induxerit, hunc evita; diem en Castellá: Si algun Amigo, ó
Compañero te induce á vivir en ocio y placeres, no le trates; en
Catalá: Si algun Amig, ó Compañ te induhex á viurer en ociosidad
y plahers, nó el tragtes: fuj-ne, evita-al. Lo matèx fèm en
defegte de Gerundiu de Nominatiu, que anomenan els Llatins
Participial en dum; v.g: Amandum est; Audiendum est; so es: Se ha
de amar; se ha de oyr.

Final-mènt nos valem de Infinitius en defegte de Supins, y
usam sos Equivalènts. [p. 207v]

Equivalènts de Supins Llatins.

P. Tenim els Catalans, y Castellians Supins Agtiu., y Passius com
els Llatins?

R. Nò Sr; pero tenim sos Equivalènts; y así hònd en Llatí és
diria per Supi en um, ó Agtiu; v.g: Venio Spectatum; diem en
Castellá per Infinitiu: Vengo á ver, ó para ver; y en Catalá:
Ving á véurer, ó pera véurer. Y á hònd és diu en Llatí, per Supi
en u, ó Passiu; v.g: Res digna auditu; diem en Castellá per
Infinitiu Passiu: Cosa digna de oirse, ó ser oida; y en Catalá:
cosa digna de oyr-se, ó sèr oyida.

P. Ja vej clara-mènt, perque has dit en el fol. 190, pag. 2; Que els Verbs eran: Veus, Variabbes per Modos, Tèmps, Números, Persónas, Particips, Gerundius, y Supins ó sos Equivalents. Voldria ara saber, perque allí matèx has dit: Que eran Veus Significativas de Agció, ú Passió?

R. Ho he dit, perque cade Verb, y sos Dependènts Particips, Gerundius, y Supins, ó sos Equivalènts, significan que fem, ó patim alguna Agció Gramatical; y de aquí nax la grand Divisió dels Verbs en Agtius, y Passius.

Divisió dels Verbs en Agtius y Passius.

P. Quins són els Verbs Agtius?

R. Els que significan Agció Tranzitiva, ó Intranzitiva; y de aquí provè que uns Verbs Agtius és digan Tranzitius, y altres Intranzitius.

P. Quals són els Verbs Agtius Tranzitius?

R. Aquells que significan Agció Gramatical, que tranzita, ó passa, ó deu passar desde la Persona Gramatical Agènt, ó Nominatiu, á la Passiènt, ó Acusatiu, á fi que la Oració Gramatical sia perfèta; v.g: Jo amo á Déu; pux l'agció de amar jo passa de mi,

que sò la Persòna Agènt, ó que ama, á Dèu, qui es la Persòna Passiènt, ó amada; y quand diem: Jo me amo, ú amo á mi, passa l'acciò de amar desde el Nominatiu Jo, al Acusatiu Me ó á Mi; y en aquest cas una matèxa Persòna Física es Agènt y Passiènt; pero la Gramatical nò; pux l'Agent Gramatical es el Nominatiu Jo; y la Passiènt. lo Acusatiu Me, ó á Mi.

P. Quins sòn els Verbs Agtius Intransitius?

R. Aquells, que signifícan Acció Intransitiva, ó que nò deu passar de la Persòna Agènt, ó Nominatiu, á la Passiènt, ó Acusatiu, peraque sia perfèta la Oraciò Gramatical, sinò que és queda l'acciò en la Persòna Agènt, ó Nominatiu; v.g: Jo moro; Jo visc; Jo sò; y quand diem, per egzèmples: Jo èm moro, ú me moro: aquesta Enclítica Natural Me, ó la Figurada Èm estan per Pleonasme, ó Redundància, pera donar majòr vivesa á la Oraciò, y nò per Acusatiu; y el señaal de assò es, que ditas Enclíticas nò és pòden resoldrer per Acusatiu; pu. nò podem dir: Jo moro á Mi ni á Me, sino: Jo èm moro, u Moro de Mi matèx., sens que a tre èm mate.

P. Quins sòn els Verbs Passius?

R. Els que signifícan Passió Gramatical; su es Acció Passada desde la Persòna Agènt, á la Passiènt, que es la que la pate.; v.g: Dèu es amad de Mi; ó per Mi; y en est cas la Persòna Passiènt es Dèu; que está en Nominatiu; y la Persòna Agènt, en Acusatiu, ó Abblatiu, per lo tant Amar es Verb Agtiu; y Ser Amad ó Amada, es Verb Passiu.

P. ¿Tòts els Verbs Catalans, sia Agtius, ó Passius, són Variabbes per Modos, Tèmps, Números, Personas, Veus, Participis, Gerundius, y Supins, ó sos Equivalènts?

R. Sí Sr; y aquesta Variació, ú Juguina de Veus se anomena Conjugació. [p. 208v]

Conjugació

Dels Verbs Catalans Agtius, y Passius.

P. Que cosa es la Conjugació de cade Verb Catalá Agtiu, ó Passiu?

R. Es la Mutació, ú Variació de la Terminació de son Infinitiu Agtiu ó Passiu, en una infinitat de altras Terminacions, distribuïdas per tòts sos Modos, Tèmps, Números, Personas, Participis, Gerundius, y Supins, ó sos Equivalènts; y de aquí nax una grand multitud de Veus Verbals Simplex y Compostas.

P. Quinas són las Veus Verbals Simplex?

R. Las que constan de una sola Veu del Verb Agtiu, que és conjugada: v.g: Amo, Amaba, Ami, Amarè, &c.

P. Quinas són las Veus Verbals Compostas?

R. Las que constan de una á més Veus dels Verbs Auxiliars, y de una ó més del Verb, que és conjugada, sia Agtiu, ó Passiu: v.g: Jo he amad; Jo havia amad; Nosaltres haviam amad; Jo sò amad, ó amada; Nosaltres sòm amads, ó amadas; &c.

Verbs Auxiliars

En la Conjugació dels Agtius, y Passius.

P. Quins són els Verbs Ausiliars, en la Conjugació dels Actius, y Passius?

R. Els que auxilián, ó ajudan á conjugat tots els Verbs Actius, y Passius.

P. Quants, y quins són aquestos Verbs Ausiliars?

R. Són dos; primera-mènt el Verb Haver, ó Haber, qui acompanyad del Particip de Pretèrit dels Tranzitius, é Intransitius, ajuda á conjugat tots los Actius, fins al Auxiliar, y Substantiu Ser, y per medi de est ajuda á tots els Passius. El segon Auxiliar es el Verb Ser, qui acompanyad del Particip de Pretèrit dels Tranzitius, servei pera conjugat tots els Verbs Passius.

Fero á més de aquestos dos Verbs Ausiliars entèrs, tenim en nostre Idiome un sol Temps de Pretèrit que ajuda a conjugat tots els Pretèrits Ferfèts Remots Compostos del Indicatiu de tots els Verbs Actius y Passius, y áduc dels matè. os Ausiliars.

p. 209r

204.

P. Quin es el Temps de Pretèrit Auxiliar Comú?

R. Es el que ajuda a conjugat tots els Pretèrits Remots Compostos de tots els Verbs Actius y Passius, y áduc dels Ausiliars; qual es el següent, distribuïd per Personas, y Veus, Singulars, y Plurals.

Temps de Pretèrit Auxiliar Comú.

Singular

Plural

Jo Vas.

Nosaltres Vàrem.

Tu Vares.

Vosaltres Vàreu.

Èll, ó ella va.

Èl·ls, ó ellas Vàren.

P. Com se fórman ab aquest Tèmps de Pretèrit Ausiliar Comú las Veus dels Pretèrits Perfèts Remòts Compostos del Indicatiu de tots els Verbs Agtius y Passius, aduc dels Ausiliars?

R. Se fórman ajustand á cada Persòna y Veü, Singular, y Plural del Tèmps Ausiliar, lo Infinitiu de tots els Verbs Agtius, y Passius fins dels Ausiliars; v.g:

Jo Vas Haver, Sèr, Amar, Créurer, Oyir, &c

Tu Vares Haver, Sèr, Amar, Créurer, &c.

Èll, ó ella Va Haver, Sèr, Amar, Créurer, &c.

Nosaltres Vàrem Haver, Sèr, Amar, &c. &c.

Y es lo matèx, que dir: Jo Haguí, Fuhi, Amí, Dreguí, Oyí, &c. Vas Haber es veü verbal composta del Particip de Pretèrit Ramot Compost del Verb Ausiliar Haber; y haguí es Veü Verbal Simple del Particip de Pretèrit Ramot Simple, del matèx Verb, com ho manifestarà sa Conjugació.

Conjugació

Del Verb Ausiliar Haver, ó Haber

Particip de Pretèrit: Hagud.

Particip de Present: Habènt; el que, y la que ha, ó tè.

Gerundiu: Havènd, ó Habènd. [p. 209v]

Modo Indicatiu

Temps Present

Singular	Plural
Jo <u>He</u> .	Nosaltres <u>Hem</u> , <u>Havem</u> , ó <u>Habem</u> .
Tu <u>Has</u>	Vosaltres <u>Heu</u> , <u>Haveu</u> , ó <u>Habeu</u> .
Èll, ó Èlla <u>Ha</u> .	Èlls, ó Èllas <u>Han</u> .

Preterit Imperfèt

Singular	Plural
Jo <u>Havia</u> , ó <u>Habia</u> .	Nosaltres <u>Haviam</u> , ó <u>Habiam</u>
Tu <u>Havias</u> , ó <u>Habias</u>	Vosaltres <u>Haviau</u> , ó <u>Habiau</u> .
Èll, ó èlla <u>Havia</u> , ó <u>Habia</u> .	Èlls, ó Èllas <u>Havian</u> , ó <u>Habian</u> .

Preterit Perfet Pròxim

Singular.	Plural.
Jo he Hagud.	Nosaltres hem, havem, ó habem Hagud
Tu has Hagud	Vosaltres heu, haveu, ó hacedu Hagud.
Èll, ó èlla ha Hagud.	Èlls, ó èllas han Hagud.

Preterit Perfet Ramot Simple.

Singular	Plural
Jo Haguí	Nosaltres Haguèrem.
Tu Haguères	Vosaltres Haguèreu
Èll, ó èlla Haguè.	Èlls, ó èllas Haguèren.

Preterit Perfet Ramot Compost.

Singular

Plural.

Jo vas Haver, ó Haber

Nosaltres várem Haver, ó Haber.

Tu vares Haver, ó Haber.

Vosaltres váreu Haver, ó Haber.

Èll, ó èlla va Haver, ó Haber. Èlls, ó èllas váren Haver, ó Haber.

Preterit Mès-que-perfet

Singular.

Plural.

Jo havia, ó habia Hagud.

Nosaltres haviam, ó habian Hagud.

Tu havias, ó habias Hagud.

Vosaltres haviau, ó habiau Hagud.

Èll, ó èlla havia, ó habia hagud. Èlls ó èllas havian, ó habian Hgud.

Esdevenidòr Simple

Singular.

Plural.

Jo Hauré.

Nosaltres Haurem.

p. 210r

205.

Tu Haurás

Vosaltres Haureu.

Èll, ó èlla Haurá.

Èlls, ó èllas Hauran.

Esdevenidòr Compost.

Singular.

Plural.

Jo hauré Hagud.

Nosaltres haurem Hagud.

Tu haurás Hagud.

Vosaltres haureu Hagud.

Èll, ó èlla hauré Hagud.

Èlls, ó èllas hauran Hagud.

Modo Obtatiu

Tèmps Present

Singular

O', si jo Haguès: Hauria, ó Haguera.

tu Haguèsses: Haurias, ó Haguèras.

èll, ó èlla Haguès: Hauria, ó Haguèra.

Plural.

Nosaltres Haguèssem: Hauriam, ó Haguèram.

Vosaltres Haguèsseu: Hauriau, ó Haguèrau.

Èlls, ó èllas Haguèssen: Haurian, ó Haguèran.

Fretèrit Mes-que-perfèt.

Singular.

O' si jo Haguès Hagud: Hauria, ó Haguèra Hagud.

tu Haguèsses Hagud: Haurias, ó Haguèras Hagud.

èll, ó èlla Haguès Hagud: Hauria, ó Haguèra Hagud.

Plural.

Nosaltres Haguèssem Hagud: Hauriam, ó Haguèram Hagud.

Vosaltres Haguèsseu Hagud: Hauriau, ó Haguèrau Hagud.

Èlls, ó Èllas Haguèsseu Hagud: Haurian, ó Haguèran Hagud.

Esdevenidòr

Singular.

Baldamènt que Jo Haja, Haja, ó Hája. [p. 210v]

Baldamènt que tu Hajas, Hajas, ó Hájas

Ell ó ella Haja, Haji, ó Hájia.

Plural

Nosaltres Hajam.

Vosaltres Hajau.

Èlles, ó Èllas Hájian, Hajin, ó Hájian

Modo Subjunctiu

Temps Present

Com jo Haja, Haji, ó Hájia, &c. Com en lo Esdev. de Obtatiu.

Pret. Imp.

Co jo. Hagués: Hauria, ó Haguera; &c. Com en el Pres de Ob.

Pret. Ferf.

Singular

Com jo Haja. haji. ó Hájia Hagud.

Nosaltres im Hagud

tu Hajas, Hajis ó Hájias Hagud.

Vosaltres Hajau Hagud.

ell, ó ella Haja. Haji, ó Hájia Hagud.

Èlles ó Èllas Hájian, Hajin,

ó Hájian Hagud.

Pret. Mes-que-perfet.

Com jo Hagués hagud: Hauria ó Haguèra Hagud; &c com en Pret.

Més-que-Ferfèt del Obtatiu.

Esdev. Simple.

Com jo Haurè; com tu Haurás; &c. Com en lo Esdev. Simple del Indic.

Esdev. Comp.

Com jo Haurè Hagud; & Com en lo Esdev. Comp. del Indic.

Modo Imperatiu.

Temps Present

Singular.

Plural

Hajas, Hajis, ó Hájias tu

Hajam nosaltres.

Haja, Haji, ó Hajia, èll, ó èlla.

Hajau vosaltres

Hájan, Hájin, ó Hájian èlls, ó èllas.

Esdev

Haurás tu; Haurá èll, ó ella; Haurem nosaltres; Haureu vosaltres;

Hauran èlls ó èllas.

p. 211r

206.

Modo Infinitiu

Temps Present

Haver, ó Haber jo, tu, èll, ó ella; Nosaltres, vosaltres, èlls, ó èllas.

Tèmps Pretèrit

Haver, ó haber Hagud jo, tu, èll, ó èlla; Nosaltres, vosaltres, &c.

Esdev. Pur.

Haver, ó Haber de Haver; ó Tenir de Haver jo, tu, èll, ó èlla,
&c.

Migsto de Esdev. y Pret.

Haver, ó Haber de Haver Hagud jo, tu, èll, ó èlla, Nosaltres, &c.

Modo Gerundiu

Temps Present

Havend ó Habend jo, tu, èll, o èlla; Nosaltres, voslatres, èlls,
&c.

Pretèrit

Havend, ó Habend haguó jo, tu, èll, ó èlla; Nosaltres, &c.

Esdevenidor Pur

Havend, ó Tenind de Haver, ó Haber jo, tu, èll, ó èlla, &c.

Migsto de Pret. y Esdev.

Havend, ó Tenind de Haver Hagud jo, tu, ell, ella; Nosaltres, &c.

Equivalent Catalans de Gerundius Llatins

De Nominatiu: Se haq de Haver ó Haber.

Genitiu: Temps de Haver, ó Haber.

Datiu: Pera Haver, ó Haber.

Acusatiu: A Haver, ó Haber.

Abblatiu: En Haver, ó Haber.

Equivalents de Supins Llatins

De Sup: Agtiu: Vaj á Haver, ó Haber.

Passiu: Digne, ó Digna de ser Hagud, ó Haguda. [p. 211v]

Equivalents de Participis

De Present: El que, ó la que ha; els que, ó las que han.

Esdevenidor Agtiu: El que, ó la que ha de Haver, &c.

Passiu: El que, ó la que ha de ser Hagud.

ó Haguda; Haguds, ó Hagudas.

P. Has dit fol. 203, pag. 2; que el Verb Haver, ó Haber era Ausiliar de tots los Agtaus, fins del Substantiu, y Ausiliar Ser, y per medi de est dels Passius; pero voldria hara saber, si es sempre Ausiliar?

R. El Verb Haver, ó Haber, en Llatí Habere, que significa Tenir, es sola-ment Ausiliar quand va acompanyad del Particip de Preterit dels Verbs Agtaus Tranzitius, é Intransitius, fins del Ausiliar y

Substantiu Sèr, y per medi de est dels Passius; v.g: Jo he Amad; jo he Viscud; Jo he Sigud; jo he Sigud Amad, ó Amada; Amads ó Amadas.

Tambè es Ausiliar el Verb Haver, ó Haber, quand va acompañad del Infinitiu dels Verbs Agtius y Passius, fins del Ausiliar y Substantiu Sèr, ante-posand-los la preposició De; v.g: Jo he de Amar; jo he de Viurer; jo he de Ser; jo he de Sèr Amad, ó Amada; &c; y aquestos Verbs ab De significan Agció, ú Passió Esdevenidóras. Pero, quand no va acompañad de res de axo, nò es Ausiliar; v.g: Mal haja qui èt crega, &c.

P. El Verb Sèr, ó Esser es sèmpre Ausiliar?

R. Nò Sr: Única-mènt ne es, quand va acompañad del Particip de Pretèrit dels Verbs Agtius Tranzitius; y á las horas de Agtius passan á Passius; v.g: Jo sò Amad, ó Amada, &c. Jo èra Amad, ó Amada, &c. Jo he Sigud Amad, ó Amada, &c. &c. Tambè es Ausiliar el Verb Sèr, ó Essèr, quand va unid á algun Particip de Present dels Verbs Agtius Tranzitius é Intransitius, y á las horas significa l'agció del Verb del qual devalla el Particip de Present; v.g: Jo sò Amant; tu èts Amant; èll ó èlla es Amant; Nosaltres sòm Amants Vosaltres sòu Amants; èlls ó èllas sòn Amants; &c. Jo sò Vivènt; Tu èts Vivènt; èll, ó èlla es Vivènt; Nosaltres sòm Vivènts; Vosaltres sòu Vivènts;

ells, ó ellas són Vivents; &c; y en estos casos equival al Verb Agtiu Tranzitiu Amar, y al Intransitiu Viurer; v.g: Jo Amo; tu Amas, ell, ó ella Ama; Nosaltres Amam; Vosaltres Amau; y ells, ó ellas Áman. &c. Jo Visc; tu Vius; ell, ó ella Viu; Nosaltres Vivim; Vosaltres Viviu; ells ó ellas Viuen; &c.

Quand, emperó, el Verb Sèr ó Essèr nò va acompanyad de ningun Particip de Preterit, ni de Present, nò es Ausiliar, sinó Substantiu.

P. Com se Conjuga el Verb Sèr, ó Essèr, sia Substantiu, ó Ausiliar?

R. Se conjuga de aquest modo:

Conjugació

Del Verb Substantiu, y Ausiliar Sèr, ó Essèr

Particip de Fretèrit: Sigud, ó Estad.

Particip de Present: Essènt; el que ó la que es.

Gerundiu: Sènd, Essènd.

P. Atura-át, nò passes avant; Digas-me primèra-ment: Uper que dius: Sigud, ó Estad?

R. Ho dig, perque al Verb Sèr, ó Essèr se-li ha donad desde tèmps immemorials el Particip de Fretèrit Estad del Verb Estar, en llog del del Verb Sèr, Sigud, equivalent al Particip de Fretèrit Español Sido; per lo tant usarè de un y altre en sa Conjugació, que es com se seguex:

Modo Indicatiu,

Tèmps Present

Singular.

Jo Sò.
Tu Èts
Èll, ó ella Es.

Plural.

Nosaltres Sòm.
Vosaltres Sòu
Ells, ó Èllas Sòn.

[p. 212v]

Fretèrit Imperfèt

Singular

Jo Èra.
Tu Èras.
Èll, ó ella Èra.

Plural

Nosaltres Èram
Vosaltres Èrau
Èlls, ó èllas Èran.

Fretèrit Fertèt Frógsim

Singular.

Jo he Estad, ó Sigud.
Tu has Estad, ó Sigud.
Èll, ó ella ha Estad, ó Sigud.

Plural.

Nosaltres hem, ó havem Estad, ó Sigud.
Vosaltres heu, ó havu Estad, ó Sigud
Èlls ó èllas han Estad ó Sigud.

Fretèrit Perfèt Ramot Simple

Singular.

Jo Fui.
Tu Fòres
Èll, ó ella Fòu, ó Fòng.

Plural.

Nosaltres Fòrem.
Vosaltres Fòreu.
Èlls, ó èllas Fòren.

Pretérit Perfèt Ramot Compost.

Singular.

Jo vas Sèr, ó Essèr

Nosaltres várem Sèr, ó Essèr.

Tu vares Sèr, ó Essèr.

Vosaltres váreu Sèr, ó Essèr.

Èll, ó èlla va Sèr, ó Essèr.

Èlls, ó èllas váren Sèr, ó Essèr.

Pretérit Mès-que-perfèt.

Singular.

Plural.

Jo havia Estad, ó Sigud.

Nosaltres havíam Estad, ó Sigud.

Tu havías Estad, ó Sigud

Vosaltres havíau Estad, ó Sigud.

Èll, ó èlla havia Estad, ó Sigud.

Èlls, ó èllas havían Estad, ó Sigud.

Esdevenidor Simple.

Singular.

Plural.

Jo Serè

Nosaltres Serem.

Tu Serás

Vosaltres Sereu.

Èll, ó èlla Serà

Èlls, ó èllas Seran.

Esdevenidor Compost.

Singular

Plural

Jo hauré Estad, ó Sigud.

Nosaltres haurem Estad ó Sigud.

Tu haurás Estad, ó Sigud.

Vosaltres haureu Estad ó Sigud.

Èll, ó èlla haurá Estad, ó Sigud.

Èlls, ó èllas hauran Estad ó Sigud.

Modo Obtatiu

Tèmps Present

Singular.

O' si jo: Fòs: Seria, ó Fòra.

tu Fòsses: Serias, ó Fòras.

èll, ó èlla Fòs: Seria, ó Fora.

Flural.

O' si nosaltres Fòssem: Seriam, ó Fòram.

vosaltres Fòsseu: Seriau, ó Fòrau.

Èlls, ó èllas Fòssen: Serian, ó Fòran.

Preterit Mès-que-perfèt

Singular

O' si jo haguès Estad, ó Sigud: hauria, ó haguera Estad, ó Sigud.

tu haguèsses Estad, ó Sigud: Haurias, ó haguèras Estad, ó Sigud.

èll, ó èlla haguès Estad, ó Sigud: hauria, ó haguera Estad, ó

Sigud.

Flural.

nosaltres haguèsssem Estad ó Sigud: hauriam, ó haguèram Estad,
ó Sigud.

vosaltres haguèsseu Estad ó Sigud: hauriau, ó haguèrau Estad,
ó Sigud.

èlls, ó èllas haguèssen Estad ó Sigud: haurian, ó haguèran Estad,
ó Sigud.

Esdevenidòr

Singular.

Baldamènt que jo Sia, Sií, ó Síia.

tu Sias, Siis, ó Siias.

èll, ó èlla Sia, Sií, ó Síia.

Plural.

Nosaltres Siam

Vosaltres Siau.

èlls, ó èllas Sían,

Siin, ó Siian.

Modo Subjungtiu

Tèmps Present

Com jo Sia, Sií, ó Síia &c; com en lo Esdevenidor de Obtatiu.

Fretèrit Imperfèt

Com jo Fòs: Seria, ó Fòra; &c; com en lo Present de Obtatiu.

Fretèrit Perfèt

Singular

Com jo haja, hají, ó hájia Estad ó Sigud.

tu hajas, hajis, ó hájias Estad ó Sigud.

èll, ó èlla haja, hají, ó hájia Estad ó Sigud.

Plural.

nosaltres hajam Estad, ó Sigud.

vosaltres hajau Estad, ó Sigud.

èlls, ó èllas hájan, hájin, ó hajian Estad ó Sigud. [p. 213v]

Fretèrit Mès-que-perfèt.

Com jo haguès Estad, ó Sigud: Hauría ó haguera Estad, ó Sigud

tu haguèsses Estad o Sigud, &c; com en el Pret. Mes-que-
perfet del Obtatiu.

Esdevenidor Simple.

Com jo Serè; tu serás, &c; com en lo Esdevenidor Simple del Indicatiu.

Esdevenidor Compost

Com jo haurè Estad, ó Sigud; &c. com en lo Esdevenidor compost
del Indicatiu.

Modo Imperatiu

Temps Present.

Sias tu.	Siam nosaltres.
Si ell, ó ella.	Siau Vosaltres
	Sian ells, ó ellas.

Esdevenidor.

Serás tu.	Serem nosaltres.
Será ell ó ella.	Sereu Vosaltres.
	Seran ells, ó ellas.

Modo Infinitiu.

Temps Present

Ser, ó Esser jo, tu, ell, ó ell; nosaltres, vosaltres, ells, ó
ellas

Tèmps Pretérit .

Haver Estad ó Sigud jo, tu, ell, ó ella; nosaltres, vosaltres
ells, ó ellas

Esdevenidor Pur

Haver ó tenir de Sèr jo, tu, ell ó ella; nosaltres, vosaltres,
ells, ó ellas.

Migsto de Preterit, y Esdevenidor

Haver, ó tenir de haver Estad ó Sigud jo, tu, ell, ó ella,
nosaltres, &c.

Modo Gerundiü.

Tèmps Present

Sènd, ó Essend jo, tu, ell, ó ella; nosaltres, vosaltres, ells,
ó ellas.

Tèmps Pretérit

Havend Estad, ó Sigud jo, tu, ell, ó ella; nosaltres, vosaltres,
&c.

Tèmps Esdevenidor.

Havend, ó tenind de ser jo, tu, ell, ó ella; nosaltres,
vosaltres, &c.

Migsto de Pretérit y Esdevenidor

Havend, ó tenind de haver Estad, ó Sigud jo, tu, èll, ó èlla;
nosaltres, vosaltres, èlles, ó èllas

p. 214r

209.

Equivalent de Gerundius Llatins

De nominatiu: Se ha de Sèr, ó Essèr.

genitiu: Tèmps de Sèr, ó Essèr.

datiu: Pera Essèr, ó Sèr.

acusatiu: Á Essèr, ó Sèr.

ablatiu: En Ser ó Esser.

Equivalents de Supins Llatins

Vaj á Sèr, ó Esser.

Digne, ó Digna de Ser Estad, ó Estada; Sigud, ó Siguda.

Equivalents de Particips.

De Present: El que, ó la que es; Els que, ó las que són.

Esdevenidor Agtiu: El que, ó la que ha, ó tè de Sèr, ó
Essèr; Els que, ó las que han, ó tènen
de Sèr, ó Essèr.

Passiu: El que, ó la que ha ó tè de Sèr Estad,

ó Estada; Sigud, ó Siguda; Els que, ó las
que han, ó tēnen de Sēr Estads,
ó Estadas; Siguds, ó Sigudas.

Aquesta es la Particular, pròpia y verdadera Conjugació del Verb
Substantiu, y Auxiliar Sēr, ó Essēr.

P. Per que dónas al Verb Sēr el nom de Verb Substantiu?

R. Perque el Verb Sēr, ó Essēr egsplia la substància, essència,
ó sēr de tótas las cosas: v.g: Assó es Or; axó es Plata; y alló
es Coure; so es: assó, axó, y alló té el sēr ó essència de Or,
Plata, Coure, &c.

P. Per que li dónas també el nom de Verb Auxiliar?

R. Perque el Verb Sēr ajuda á conjugat la Veu Passiva, propia
dels Verbs Agtius Tranzitius, y en tēmps antig l'Agitiva dels
Intranzitius, y tót assó fa, y feya apoderand-se del Particip [p.
214v] de Pretérit de uns y altres Verbs. Mes, el Verb Sēr,
acompañad del Particip de Present dels Verbs Tranzitius é
Intranzitius representa l'Agitiva de tots ells; com quēda dit en
el fol. 199, pag. 2.

P. Com se fórman ab el Verb Sēr las Veus Passivas dels Agtius
Tranzitius?

R. Prenēnd tótas las Veus Simples, y Compostas del Verb Sēr. ab
las matèxas que aquest necessita del Verb Auxiliar Haber, y
añadind á unas y otras el Particip de Pretérit del verb de qui
és tragta; per egzēmple, si volem egspressar la Passiva del Verb
Amar direm

Modo Indicatiu

Temps Present

Singular

Jo sò Amad, ó Amda.
Tu ets Amad, ó Amada.
Ell es Amad, y èlla Amada.

Plural.

Nosaltres sòm Amads, ó Amadas.
Vosaltres sòu Amads, ó Amadas.
Ells sòn Amads, y ellas Amadas.

Pretèrit Imperfèt

Jo èra Amad, ó Amada
Tu èras Amad, ó Amada.
Ell èra Amad, y èlla Amada.

Nosaltres èram Amads, ó Amadas
Vosaltres èrau Amads, ó Amadas
Ells èran Amads, y ellas Amadas.

&c.

&c.

&c.

P. Com se formava antigament ab el matèx Verb Sèr l'Agtiu de's Intransitius?

R. Ajustand també al Verb Sèr els Participis de Pretèrit dels Verbs Intransitius en las matèxas Veus, com és fa vuy ab el Verb Haver, ó Haber en els Tranzitius, é Intransitius; v.g: Jo sò estad, ó estada, sigud ó siguda; so es: Jo he estad, ó sigud. Jo èra estad, ó estada; sigud, ó siguda, es á dir: Jo havia estad, ó sigud; Jo serè estad ó estada; sigud, ó siguda; es á saber: Jo haurè estad, ó sigud. Y, áduc és deya: Jo hu sò dit; Jo hu sò vist, &c. en llog de: Jo hu he dit; Jo hu he vist, &c.

Pero aquest modo de parlar, substituhind el Verb Ser, ó Esser, al Verb Haver, ó Haber es entèra-mènt impropí, y per lo tant llejítima-mènt antiquad. Devem, doncs, dexar el Verb Ser, ó Esser en sa nativa significació de Substantiu, y en la llejítima comissió de formar la Veu Passiva dels Verbs Tranzitius, apoderand-se del Particip de Pretérit de tòts ells; com y tambe, en la facultad de representar la Veu Agtiva dels Tranzitius, é Intransitius, incorporand-se del Particip de Presènt de uns y altres.

Final-mènt devem dexar el Verb Haver, ó Haber, en sa nativa significació de Tenir, y en la immemorial possessió de formar las Veus Compostas dels Verbs Agtius Tranzitius, é Intransitius, aduc las del Verb Auxiliar Ser, ó Esser; y de est modo ajudand-los en sas Conjugacions Particulars.

F. Com trobarem las Conjugacions Particulars de tòts els Verbs Tranzitius, é Intransitius?

R. Las enquantrarem per medi de las tres Conjugacions Generals, deduhidas de la Terminació Gramatical del Infinitiu; pu. tòts els Verbs Catalans Agtius, y Naturals són finids en lo Infinitiu ó bè en ar, ó en er, ó en ir. Els finids en ar són de la 1ª Conjugació; los acabads en er són de la 2ª; y els finids en ir són de la 3ª Conjugació.

Conjugació General,

Comuna

Als Verbs Agtius Naturals y Regulars,

finids en lo Infinitiu en ar.

P. Quins són els Verbs Naturals, finids en lo Infinitiu en ar?

R. Els que nò tènén trêta la r final per la Figura Apócopa; v.g: [p. 215v] Amar, Enseñar, Cavar, Caminar, &c; pux, els que se-êls ha quitad per dita Figura às diuen Figurads; v.g: Amá, &c.

P. Quins són els Verbs Regulars, finids en lo Infinitiu en ar?

R. Són tóts els que mudan de un matèx modo la Terminació Aguda ar, en tótas las Veus dels Modos, Tèmps, Numeros, y Persónas; pux las Llettras que antecedeixen dita Terminació ar, són Invariabbes; so es, hi ha en lo Infinitiu finid en ar certa lliga de llettras, que nò és desfá en ninguna Veu dels demès Modos, Tèmps, Numeros, ni Persónas; En lo Infinitiu, per egzèmple, Amar hi ha aquestas Llettras Invariabbes Am, que nò és mudan en ninguna Veu de dit Verb; y per el matè. motiu se anoménan Radicals, perque són las Arrels, ó fonamènt de totas las Veus de dit Verb. Tambè és diuen Inicials, ó Comensals perque són el comensamènt de tótas las Veus del Verb Amar.

P. Las Llettras Radicals, ó Inicials de las Veus dels Verbs finids en ar unò són Particulars en cade Verb?

R. Sí Sr; cade Verb las tè pròpias y particulars; y sols las de la Terminació, ó Finals de cada Veu Verbal, són Comunas á tóts els Verbs Regulars de una matèxa Conjugació.

P. Per que, pux, dius: que las Lletres Radicals, ó Inicials són Invariabls?

R. Són Invariabls en són propi Verb Regular; de manera que las Radicals del Verb, per egzèmple, Amar, són las matèxas desde la 1ª Veu fins á la última de dit Verb; pero cade Verb las té pròpias y particulars. En el Verb Amar, són Am; en el Verb Enseñar, Enseñ; en Cavar, Cav; en Caminar, Camín, &c.

P. Quina utilitat se-èn segueix de la distinció, é inteligència de las Lletres Radicals, ó Inicials, y de las Finals, ó de la Terminació?

p. 216r

211.

R. La utilitat, que se-ens-èn segueix es tal, que ab las Lletres Radicals, ó Inicials de cade Verb Regular finid en ar, és tróban ab facilitat las Terminacions, ó Lletres Finals de tótas las Veus de tóts els Verbs Regulars de la 1ª Conjugació. Sabud, pux, que tótas las lletres que és tróban antes de la Terminació ar del Infinitiu són Radicals é Invariabls en cada Veu de cade Verb particular y Regular; y que després de las Radicals són las Lletres Finals, ó de la Terminació, comuna á tóts els Verbs Regulars, y varianda casi en cada Veu de cade Verb, desde la 1ª á la última: es fácil añadir á qual-se-vol Lletres Radicals la Variació final, ó de la Terminació, corresponent á cada Veu de cada Persona, Número, Temps, y Modo de cade Verb Regular de la 1ª Conjugació General.

Las Terminacions, per egzèmple, corresponents á tótas las Veus de tótas las Persònas Singulars, y Plurals del Present de Indicatiu són ab aquest órdèn: La Veu de 1ª Persòna Singular finex en o brèu; la de 2^a en as brèu; y la de 3^a en a brèu; y la Veu de 1ª Plural acaba en ám; la 2^a en áu; y la 3^a en an brèu: añaadind, pux, aquestas Terminacions, á las Lletras Radicals Am, Enseñ, Cav, Camin, &c, formarem las Veus corresponents á las Persònas

Singulars

1^a, Jo: Amo, Enseño, Cavo, Camino, &c.

2^a, Tu: Amas, Enseñas, Cavas, Caminas, &c.

3ª Èll, i élla: Ama, Enseña, Cava, Camina, &c.

Plurals

1ª Nosaltres: Amam, Enseñam, Cavam, Caminam, &c.

2ª Vosaltres: Amau, Enseñau, Cavau, Caminau, &c.

3^a Èl·ls, ó éllas: Áman, Enseñan, Cavan, Caminan, &c.

Aquestas, y las demès Terminacions, ó Variacions de las Lletras Finals de tótas las Veus Singulars y Plurals, corresponents á tótas [p. 216v] las Personas, dels demès Tèmps, y Modos de tóts els Verbs Regulars ue la 1ª Conjugació General, és veuran ab tóta distinció en la següent Conjugació del Verb Regular Amar, qual preng per pauta de tóts els Verbs Regulars de la 1ª Conjugació; y, per més claredad posaré las Terminacions separadas, y agcentuadas ab agcènt Agud, ó Mud, segòns sa Pronunciació Aguda,

ó Muda de la Vocal agcentuada; y las Terminacions, que nõ seran agcentuadas en ninguna Vocal, és deuran pronunciar Brèus, ó Corredissas, segòns las Règglas dadas en la Prosòdia.

Conjugació

Del Verb Regular.....Amar.....ár.
Lletras Radicals,.....Am
Particip de Pretérit:...Amad.....ád.
Particip de Present:....Amant.....ànt.
Gerundiu.....Amand.....ánd

Modo Indicatiu

Tèmps Present

Singular	Flural.
Jo Amo.....o.	Nosaltres Amam.....ám.
Tu Amas.....as.	Vosaltres Amau.....áu.
Èll, ó ella Ama.....a.	Èlls, ó Ellas Áman.....an.

Fretérit Imperfèt

Singular

Jo Amava, ó Amaba.....áva, ó ába.
Tu Amavas, ó Amabas.....ávas, ó ábas.
Èll, ó ella Amava, ó Amaba.....áva, ó ába.

Flural

Nosaltres Amávem, ó Amábam.....ávam, ó ábam.
Vosaltres Amávau, ó Amábau.....ávau, ó abau.

Èlls, ó ellas Amávan, ó Amában.....ávan, ó ában.

p. 217r

212.

Preterit Perfet Prógsim

Singular	Plural.
Jo he Amad.....	Nosaltres hem Amad.....
Tu has Amad.....:ád	Vosaltres heu Amad.....:ád.
Èll, ó ella ha Amad.....	Èlls, ó ellas han Amad.....

Preterit Perfet Ramot Simple

Singular.	Plural.
Jo Ami.....i.	Nosaltres Amárem.....árem.
Tu Amares.....áres.	Vosaltres Amáreu.....áreu.
Èll, ó ella Amá.....á.	Èlls, ó ellas Amáren....áren.

Preterit Perfet Ramot Compost

Singular	Plural.
Jo vas Amar.....	Nosaltres várem Amar.....
Tu vares Amar.....:ar	Vosaltres váreu Amar.....:ar.
Èll, ó ella va Amar.....	Èlls, ó ellas váren Amar.....

Preterit Més-que-perfet.

Singular.	Plural.
Jo havia Amad.....	Nosaltres haviam Amad.....
Tu havias Amad.....:ád	Vosaltres haviau Amad.....:ád.

Èll, ó èlla havia Amad

Èllis, ó èllas havían Amad

Esdevenidòr Simple.

Singular.

Plural.

Jo Amarè.....arè.

Nosaltres Amarem.....arem.

Tu Amarás.....arás.

Vosaltres Amareu.....areu.

Èll, ó èlla Amará.....ará.

Èllis, ó èllas Amaran....aran.

Esdevenidòr Compost.

Singular.

Plural.

Jo hauré Amad.

Nosaltres haurem Amad.

Tu haurás Amad.....ad

Vosaltres haureu Amad.....ad

Èll, ó èlla haurá Amad.

Èllis, ó èllas hauran Amad.

[p. 217v]

Modo Oblatiu.

Tèmps Present

Singular.

O' si Jo Amás: Amaria, ó Amara.....ás: aria, ára.

Tu Amasses: Amarias, ó Amáras.....asses: arias, áras.

Èll, ó èlla Amás: Amaria, ó Amara.....ás: aria, ára.

Plural.

Nosaltres Amássem: Amariam, ó Amáram.....ássem: ariam, áram.

Vosaltres Amásseu: Amariau, ó Amárau.....ásseu: ariau, árau.

Èlls, ó èllas Amássem: Amarian, ó Amáran....ássem: arian, áran.

Pretèrit Mès-que-perfèt.

Singular.

O! si Jo haguès Amad: hauria, ó haguèra Amad.
 Tu haguèsses Amad: haurias, ó haguèras Amad..... ad
 Èll, ó èlla haguès Amad: hauria, ó haguèra Amad.

Plural.

Nosaltres: haguèssèm Amad: hauriam, ó haguèram Amad
 Vosaltres haguèsseu Amad: hauriau, ó haguèrau Amad..... ad
 Èl·ls, ó èl·las haguèssen Amad: haurian, ó haguèran Amad.

Esdevenidòr

Singular

Baldamènt, que Jo Ame, Amí, ó Amia.....e, í, ía.
 Tu Ames, Amís, ó Amias.....es, ís, ías.
 Èll, ó èlla Ame, Amí, ó Amia.....e, í, ía.

Plural.

Nosaltres Amem.....ém.
 Vosaltres Ameu.....éu.
 Èl·ls, ó èl·las Amen, Amín, ó Amian.....en, ín, ían.

Modo Subjuntiu

Tèmps Present

Com jo Ame, Amí, ó Amia, &c, com en lo Esdevenidòr de Obtatiu

Pretèrit Imperfèt

Com jo Amás, Amaria, ó Amara; &c com en el Present de Obtatiu.

213.

Preterit Perfet

Singular

Com Jo haja, haji, ó hájia Amad.....

Tu hajas, hajis, ó hájias Amad..... ad

Élla, ó ella haja, haji, ó hájia Amad.....

Plural

Nosaltres hajam Amad.....

Vosaltres hajau Amad..... ad

Élls, ó ellas hájan, hájin, ó hájian Amad.....

Preterit Més-que-perfet.

Com Jo hagués Amad: hauria, ó haguera Amad, &c. com en el

Preterit Més-que-perfet del Obtiatiu.

Esdevenidor Simple

Com jo Amaré, &c: com en lo Esdevenidor Simple del Indicatiu.

Esdevenidor Compost.

Com jo hauré Amad, &c. com en lo Esdevenidor Compost del Indicatiu.

Modo Imperatiu

Temps Present

Singular.

Ama tu; Ames, Amis, ó Ámias tu. No Ames, nò Amis, ó no Ámias tu.

Ame, Ami, ó Ámia ell, ó ella.

Plural

Amem nosaltres.

Amau, ó Ameu vosaltres

Ámen, Ámin, ó Ámian ells, ó ellas.

Esdevenidor

Singular.

Amarás tu

Amarem nosaltres

Amará ell, ó ella.

Amareu vosaltres.

Amaran ells, ó ellas.

[p. 218v]

Modo Infinitiu.

Temps Present

Amar jo, tu, ell, ó ella; Nosaltres, vosaltres, ells, ó ellas.

Preterit

Haver Amad jo, tu, ell, ó ella; Nosaltres, Vosaltres, ells, ó
ellas.

Esdevenidor Pur

Haver, ó Tenir de Amar jo, tu, ell ó ella; Nosaltres, vosaltres,

&c.

Migsto de Pretérit y Esdevenidór.

Haver, ó Tenir de haver Amad jo, tu, éll, ó élla; Nosaltres, &c.

Modo Gerundiu.

Temps Present

Amand jo, tu, éll, ó élla; Nosaltres, vosaltres, élls, ó ellas.

Pretérit

Havend Amad jo, tu, éll, ó élla; Nosaltres, vosaltres, élls, ó
éllas.

Esdevenidor Pur.

Havend, ó Tenind de Amar jo, tu, éll, ó élla; Nosaltres, &c.

Migsto de Preterit y Esdevenidor.

Havend, ó Tenind de Haver Amad jo, tu, éll, ó élla; Nosaltres,
&c.

Equivalents de Gerundiu Llatins.

De Nominatiu: Se ha, ó té de Amar.

Genitiu: Temps de Amar.

Datiu: Pera Amar.

Acusatiu: á Amar.

Abblatiu: en Amar, ab Amar, &c.

Equivalents de Supins Llatins.
de Supi Agtiu.

Vaj á Amar.

Passiu

Digne, ó Digna de Ser Amad, ó Amada; Amads, ó Amada.

p. 219r

214.

Equivalents de Participis.

De Present: El que, ó la que Ama.

De Esdevenidor Agtiu: El que, ó la que ha ó té de Amar.

Passiu: El que, ó la que, ó té de ser Amad, ó
Amada.

Aquesta es la 1ª Conjugació General, ó Juguina de Terminacions de las Veus Verbals dels Verbs Regulars, finids en lo Infinitiu en ar.

P. Quins són els Verbs Regulars, finids en ar?

R. Els que nó se apàrtan un punt de sas Veus Verbals, de las Terminacions de las del Verb Amar, per ser comunas á tots los Regulars, finids en ar.

P. Són molts els Verbs Regulars, que convènen en un tót ab las Terminacions de las Veus del Verb Amar?

R. Si Sr; són molts centenars; de modo que eggedéxen en molts el Número total dels Verbs Regulars, ó Irregulars de la 2^a y 3ª Conjugació.

P. Quins són els Verbs Irregulars de la 1ª Conjugació?

R. Són els que se apártan poc ó molt, en sas Veus Verbals, de las Terminacions de las del Verb Amar.

P. Quants són els Verbs, finids en lo Infinitiu en ar, que se apartan poc ó molt en sas Veus Verbals, de las Terminacions de las Veus del Verb Amar?

R. Nò són més que tres; so es, Estar, Anar, y Dar; com ho manifestaran sas Conjugacions Particulars: advertint, emperó, que sols conjugarem els Tèmps dels Modos, en que hi haura Irregularitat, encara que nò hi sia en tótas sas veus; de manera que els Tèmps, y Modos, que nò aniran notats en la Conjugació dels Irregulars, és deuran entèndrer Regulars. [p. 219v]

Conjugació

Del Verb Irregular.....Estar.
Lletras Radicals.... ..Est.
Particip de Pretérit.....Estad.
 de Present.....Estant.
Gerundiu.....Estand.

Modo Indicatiu

Tèmps Present

Singular

Plural.

Jo Estig.

Nosaltres Estám

Tu Estás.

Vosaltres Estáu.

Èll, ó ella Está

Èlls, ó Ellas Están.

Preterit Perfèt Ramot Simple

Singular.

Plural.

Jo Estigui.

Nosaltres Estiguèrem.

Tu Estiguères.

Vosaltres Estiguèreu

Èll, ó ella Estiguè

Èlls, ó Ellas Estigueren.

Modo Obstatiu

Esdevenidor

Singular

Baldament que Jo Estiga, Estigui, ó Estiguia

Tu Estigas, Estiguis, ó Estiguias.

Èll, ó ella Estiga, Estigui, ó Estiguia.

Plural.

Nosaltres Estigám.

Vosaltres Estigau.

Èlls, ó èllas Estigan, Estiguin, ó Estiguian.

Modo Subjuntiu.

Tèmps Present.

Com jo Estiga, Estigui, ó Estiguia, &c com en o Esdev. de Obt.
